

Riksdagens protokoll

2007/08:70

Fredagen den 22 februari

Kl. 09.00 – 11.45



Protokoll
2007/08:70

1 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Eliza Roszkowska (m), utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 mars 2008 sedan Catharina Elmsäter-Svärd (m) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 21 februari 2008

Nina Pripp

/Kerstin Siverby

2 § Anmälan om ny ersättare för statsråd

Andre vice talmannen anmälde att *Göran Thingwall* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för statsrådet Ewa Björling (m) från och med den 1 mars och tills vidare.

3 § Anmälan om ny ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Malin Löfsjögård* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Mikael Sandström (m) under tiden den 1 mars–18 september.

4 § Anmälan om val av vice ordförande i näringsutskottet

Andre vice talmannen meddelade att *Tomas Eneroth* (s) valts till vice ordförande i näringsutskottet från och med den 19 februari.

5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att bordläggningsplenium *måndagen den 3 mars* skulle senareläggas till *kl. 17.00*.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

6 § Meddelande om statistiska uppgifter för riksdagsarbetet hösten 2007

Andre vice talmannen meddelade att statistiska uppgifter för riksdagsarbetet hösten 2007 delats ut till riksdagens ledamöter.

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:398

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:398 Turism

av Berit Högman (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 februari 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2007/08:405

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:405 Arbetsmarknadsutbildning och fler jobb

av Luciano Astudillo (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 mars 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 18 februari 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:416 Flygets miljöansvar
av Anders Ygeman (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 mars 2008.
Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 februari 2008

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

8 § Svar på interpellation 2007/08:386 om åtgärder mot ökningen av antalet hivsmittade

Svar på
interpellationer

Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Ulf Holm har frågat mig

- vilka åtgärder jag kommer att vidta för det förebyggande arbetet med att öka allmänhetens kunskaper om hivsmitta och riskerna med oskyddat sex,
- om jag avser att verka för att mer pengar avsätts i statsbudgeten för hivprevention och
- vilka initiativ jag kommer att ta för att inom en mycket kort framtid presentera en ny ordförande i rådet för samordning av arbetet mot hiv och STI.

En ökning av hivsmitta mellan män som har sex med män sågs redan 2006 i många nordeuropeiska länder, men Sverige var då relativt förskottat. Ökningen av klamydia, som indikerar att oskyddat sex har ökat, gör att vi naturligtvis är rädda att smittan ska spridas ytterligare.

En nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar beslutades av riksdagen våren 2006. Den nationella strategin lägger grunden för ett förnyat förebyggande arbete mot hiv och andra sexuellt överförbara infektioner och föreslår ett antal strategiska satsningar. I propositionen understryks också behovet av att förnya arbetet och att den tidigare stabila utvecklingen kan komma att ändras.

I statsbudgeten avsätts i år ca 145 miljoner kronor för preventiva åtgärder mot hivinfektioner och andra sexuellt överförda infektioner. Av detta anslag går ca 21 miljoner till nationella ideella organisationer. Vidare går 95 miljoner till landsting och storstadskommuner. Bidrag lämnas också till andra projekt och FoU-satsningar vid till exempel universitet och högskolor efter prövning av Socialstyrelsen.

En speciell överenskommelse görs varje år mellan Socialdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, rörande inriktningen på de medel som går till landsting och storstadskommuner. Vi har valt att bland annat fokusera på insatser för att minska förekomsten av oskyddad sex, för att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar samt oönskade graviditeter. Satsningarna kommer att följas upp av Socialstyrelsen i samverkan med SKL.

Det tillskjuts redan i dag mycket pengar för hivprevention. Det centrala nu är att vi får till stånd ett bra lokalt arbete som i synnerhet fokuserar på metoder och strukturer som varar över tid i syfte att skapa kontakter och bedriva förebyggande arbete i skolor och på ungdomsmottagningar. Därför är de pengar som fördelas i samarbete med SKL så viktiga och centrala, för att vi ska ha ett bra förebyggande arbete. Det råd som vi har inrättat ska stå för samordningen och ha kontakt både med myndigheterna och med det civila samhället.

Socialstyrelsen har under 2007 tagit fram ett kunskapsunderlag som sammanfattar den samlade internationella forskningen om effektiva metoder i preventionsarbetet för gruppen män som har sex med män. Resultaten från denna rapport kommer att presenteras vid sju seminarier runt om i landet under 2008. Detta sker tillsammans med ytterligare en rapport som på likartat sätt sammanfattar effektiva metoder för förebyggande arbete med sexuell hälsa bland unga. Seminarierna sker i samverkan med kontaktpersoner inom landsting och storstadskommuner. Syftet är att förbättra och utveckla kvaliteten på det lokala förebyggande arbetet.

Regeringen har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett underlag för riktade insatser till ungdomar och unga vuxna inom området sexuellt överförbara sjukdomar inklusive sex- och samlevnadsinformation. Socialstyrelsen kommer också inom ramen för sitt uppdrag att bland annat utveckla en handbok för att förbättra kvaliteten på arbetet vid landets ungdomsmottagningar.

Socialstyrelsen har även påbörjat arbetet med att ta fram en handlingsplan mot klamydia. Handlingsplanen omfattar insatser inom tre områden: hälso- och sjukvården, utbildningssektorn och skolan samt en kommunikationsstrategi för att nå ut till unga vuxna. Handlingsplanen kommer att ha indikatorer som möjliggör systematisk uppföljning och utvärdering av insatserna.

Anf. 2 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på interpellationen i ett dagsaktuellt ärende. Det kom nya rapporter i dag om att Smittskyddsinstitutet hade underskattat siffrorna. Tyvärr är det mycket högre procent-siffror än de som presenterades preliminärt för ett tag sedan. Det inger väldigt stor oro för framtiden.

Givetvis är den debatt vi såg när hiv och aids först kom till Sverige på 80-talet inte lika intensiv i dag. Det pratas alldeles för lite om hiv och aids. Samtidigt har vi sett genombrott när det gäller mediciner, vilket, tror jag, har lett till att många tror att det inte är några problem längre. Det finns bromsmediciner.

Det är givetvis helt fel. Bromsmedicinen bromsar upp sjukdomsförloppet, men man blir aldrig riktigt frisk. Att leva med hiv är inte att ha ett

vanligt liv. Det ställer väldigt stora krav på personen i fråga, på omgivningen och på relationer. Man har också en skyldighet att informera om sin smitta i nära relationer. Det förändrar ens liv fullständigt.

När jag då hör statsrådets svar blir jag bekymrad, därför att det enbart utgår från att man är rädd för att smittan ska spridas ytterligare. Men ökningen är redan här. Vi såg de första rapporterna 2006. De kom från våra grannländer och andra länder. Sverige var då förskonat. Redan då borde man ha förstått att någonting var på gång.

I andra sammanhang lever vi i en fruktansvärt globaliserad värld, inte minst med EU-medlemskapet. Men just hivfrågan skulle tydligen vara en nationell sak. Det kommer inte att drabba oss. Så är det inte. Det drabbar oss också. Redan då borde man ha tagit initiativen för det förebyggande arbetet. Men det gjordes inte.

Regeringen har lagt fram flera budgetar, men det har legat på samma siffra hela tiden. Statsrådet säger att det är 145 miljoner. Jag tror att det är 142 500 000, men det kanske är en petitess. Det ligger på samma nivå, och dessutom är nivån densamma i den preliminära budgeten för 2009–2010. Där finns inte några ökning av medel trots att man har fått veta att det är någonting på gång.

Min andra fråga gällde om statsrådet avser att verka för mer pengar i statsbudgeten. Den får jag inte svar på här. Det verkar vara ett: Men det räcker väl. Uppenbarligen räcker det inte.

Den nya regeringen har försinkat arbetet väldigt mycket. Det gäller framför allt det här nationella rådet. Jag har inte fått svar på frågan om när regeringen kommer att presentera en ny ordförande i rådet. Det rådet har fungerat sedan 2006. Det fanns en ordförande som avsattes av den nya regeringen. Man tillsatte en ny, och sedan blev den personen minister. Sedan hände ingenting och ingenting. Det är inte acceptabelt eftersom detta råd har en mycket viktig funktion. Ordföranden i ett råd brukar ha en mycket viktig funktion, men det hände ingenting.

En och en halv timme efter det att jag fick svaret i förväg fick jag ett TT-meddelande om att regeringen plötsligt hade utsett en ordförande. Jag tror att han heter Gunnar Wettergren. Det är ett bra val. Jag har stort förtroende för den mannen. Jag tror att han är ett bra val, men regeringen har uppenbarligen försinkat hela det här arbetet med över ett år. Det kan man inte annat än beklaga.

Anf. 3 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det finns anledning till stor oro – det uttrycker jag också i mitt svar – över den ökning av smitta, både när det gäller klamydia och när det gäller hiv, som vi kan iaktta i vårt eget land och också i länder runt omkring oss. Det ger skäl för oro. Då är det oerhört viktigt att vi gör rätt saker. Det är också avsikten med att vi nu har inventerat det internationella läget när det gäller bra preventionsarbete.

Jag tycker att det är en otroligt bra tajmning att just nu påbörjar Socialstyrelsen sju utbildningsseminarier runt om i landet för att sprida kunskap om bra preventionsmetoder när det gäller målgruppen män som har sex med män men också när det gäller ungas sexuella hälsa. Det är precis rätt tajmning. De här sju seminarierna för kunskapsspridande är naturligtvis inte bara till för dem som kommer att vara direkt berörda, utan den kunskapen ska sedan föras vidare.

Att få till stånd ett bra arbete på det lokala och det regionala planet är avgörande för hur väl vi lyckas. Här finns det mer att göra. Jag skulle vilja säga att flera av de saker som nu är på gång kan innebära en verkligt stor skillnad. Det handlar om ett resultatnriktat arbete där vi kan ha indikatorer att följa upp. Den tidigare regeringen har inte sett till att vi har uppföljningsbara indikatorer där vi kan mäta kvaliteten på arbetet. Jag tror att det är mycket centralt för att se till att det fungerar väl överallt. Det här är visserligen ett storstadsproblem, men inte bara det. Problematiken finns i hela landet.

Jag håller med Ulf Holm om den förändrade attityden och opinionsbildningen när det gäller hivfrågor. Vi hade en aktiv opinionsbildning om vikten av att skydda sig i sexuella relationer när hivsmittan diskuterades som mest under 1980-talet. Det har försvunnit. Jag tror också att det finns en väldigt stor tilltro till att bromsmediciner kan göra livet väldigt bra, för att inte säga nästan bota, vilket är en föreställning som jag ibland möter hos unga människor. Det är en stor fara. Här måste vi hjälpa till, och det måste vi göra genom kunskapsspridning. Vi måste tala om att bromsmediciner kan fungera mycket väl för en del individer, men många individer har svårt att hitta rätt bromsmedicin som verkligen ger en väl fungerande medicinering i vardagen. Det ger väldigt ändrade livsförutsättningar när det gäller relationer, när det gäller livet som helhet, när det gäller smittspridning vidare och när det gäller utlandsresor. Det får många implikationer på ett vanligt liv.

Därför är det så centralt att vi i ljuset av den ökade klamydiasmittan inte får in en hivsmitta utan får i gång ett bra kampanjarbete om vikten av skyddat sex.

Hivrådet ska samordna myndigheter och det civila samhället och se till att det här blir ett väloljat maskineri. Jag beklagar att vi inte har haft en ordförande där under hela den här tiden. Men Ulf Holm, som läser TT-meddelanden, har noterat att vi i går utnämnde en ny ordförande för rådet. Han heter Christer G. Wennerholm. Det var nästan rätt. Jag tror att det blir väldigt bra att vi får fart på arbetet igen. Jag beklagar att det här har tagit tid. Det är inte för att vi inte har arbetat med frågan. Vi har haft lite otur i frågan. Vi har haft personer framme för utnämning som sedan har dragit sig tillbaka i ett sent skede. Det har gjort att saken har fördröjts. Det beklagar jag, men nu har vi en person på plats. Det kommer att bli ett mycket effektivt och aktivt arbete framöver.

Anf. 4 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Statsrådet säger att det är precis rätt tajmning att nu sätta i gång någonting. Jag skulle inte vilja säga så till de 178 personer som blev smittade förra året. Vi hade kunskapen. Vi hade fått kunskapen om att något var på gång. I det läget kan man inte passivt sitta vid sidan om och bråka om vem som ska vara ordförande. Ni kunde ha behållit den tidigare ordföranden, Ingrid Burman, som jag har förstått var villig att fortsätta. Varför kunde inte hon fortsätta? Nej, det är internt partipolitiskt käbbel på den borgerliga sidan som har försinkat det här arbetet. Hade man gett henne klartecken och hade man gett resurser hade vi kanske förhindra något, och varje liv är viktigt i den här frågan. Det går inte att säga att det är rätt tajmning nu. Det har gått för långt redan nu. Det måste man ha i åtanke.

Statsrådet pratar mycket om seminarier och sådant, och det är jättebra med seminarier. Men en viktig punkt är missad där, och det är de frivilliga organisationerna. Om jag inte minns helt fel står det också i propositionen att samverkan ska ske med frivilliga organisationer i dessa frågor, men seminarierna riktar sig inte alls till dem. Jag tror att frivilliga organisationer som RFSL, RFSU, Noaks Ark och Hiv-Sverige har en mycket viktig uppgift i den här frågan för att man ska kunna nå ut till de målgrupper som är aktuella, nämligen män som har sex med män och unga.

Det är sant att unga kanske slarvar mest med kondomvändningen, men hivsmittan bryter ut i åldersgruppen 30–39 år. De borde kanske komma ihåg diskussionen på 80-talet. Det är två olika målgrupper. Då kan till och med en lekman som jag räkna ut att då kanske man ska ha två målgrupper i en kampanj och att arbetet måste läggas upp på olika sätt. Det krävs olika informationer till olika målgrupper. Det behöver man inte vara expert på Socialstyrelsen och utreda i ett och ett halvt år för att se. Det kan man se ganska enkelt.

Jag säger inte att det är fel med de här seminarierna, men var finns frivilligorganisationerna? Vilket stöd ger regeringen till dem så att de kan göra någonting?

Lite vid sidan om kan jag tillägga att jag har stött på de här sommarkampanjerna som ibland haussas upp som det viktigaste vi har. Det är intressant att många tror att man bara har sex på sommaren. Jag skulle nog vilja säga att det förekommer även på hösten, vintern och våren, och det sker på olika ställen. Vi kan ha olika kunskaper i det ämnet kanske, men jag tror att man måste ha kampanjer året runt, på olika ställen och riktade till olika målgrupper. Det verkar man tyvärr ha missat ganska mycket.

För att kunna göra sådana här kampanjer riktade mot lite olika målgrupper krävs också pengar. Det handlar om att fokusera dels på att ungdomar ska lära sig använda kondom, dels på att nå ut till gruppen män som har sex med män. Jag vidhåller fortfarande att siffrorna inte har ökat de senaste åren. De ligger på 142 miljoner och har tydligen gjort så ganska länge. Vi hade en topp när det gäller bidragen i början av 2000-talet då jag tror att de sammanlagt var 240 miljoner. Sedan dess har de gått ned. Och det skedde även under den förra mandatperioden, så jag ska inte lasta statsrådet för den saken. Jag minns ingen hemställanspunkt från Kristdemokraterna om att öka på den punkten. Men vi behöver inte bråka om det.

Men frågan är: Varför ökar man inte summorna nu? Eller kommer statsrådet att verka för att summan ska öka, med den kunskap som statsrådet nu har fått sedan ett och ett halvt år tillbaka? Det är egentligen den viktiga frågan här: Vilka åtgärder sätter statsrådet in nu när det gäller ekonomiska resurser för att man ska kunna påverka och för det preventiva arbetet?

Anf. 5 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är en mängd grundlösa påståenden som Ulf Holm rabblar upp här som inte tar hänsyn till vikten av att använda sig av befintlig kunskap när man ska göra ett effektivt arbete. Ulf Holm tycker att det inte spelar någon roll att Socialstyrelsen har tagit fram aktuellt kunskapsläge när det gäller vad som är effektiva, bra och preven-

tiva metoder i arbetet. Det tycker Ulf Holm är oviktigt. Att ha seminarier för att sprida den kunskapen vidare tycker han också är oviktigt.

Jag är förvånad och förbluffad över bristen på förståelse för att vi måste ta till vara forskningen – internationell kunskap och nationell kunskap – om vilka insatser som är effektiva. Det är ju det som hela det här arbetet går ut på. Jag blir mycket förvånad över Ulf Holms raljanta sätt att framställa det på.

Sedan är det väldigt många mer saker som måste göras och som är på gång, men det här tycker jag är en central och grundläggande sak inför det framtida arbetet.

Avtalet med SKL innehåller ett stort mått av samarbete och även pengar till frivilligorganisationerna. 21 miljoner går ut till dem. Jag ser deras arbete som ett väldigt viktigt komplement som är väldigt centralt för att nå olika målgrupper. De kan också arbeta på ett annat sätt med örat mot marken för att identifiera nya trender och skruva om i arbetet så att det verkligen träffar rätt målgrupper. Jag ser alltså positivt på fortsatt samverkan och utveckling av samarbetet med frivilligorganisationerna.

Kampanjverksamhet ska självklart pågå. Det görs också mycket kampanjer med statliga medel. Dock skulle jag vilja säga att det finns ganska stora skillnader i utvärderingarna av hur verksamma kampanjer är för att förändra beteenden. Det gick till exempel i somras bioreklam här i Stockholm. Det pågår hela tiden satsningar med olika typer av reklamkampanjer. Jag tycker att det är centralt att vi utvärderar varje kampanj för att se om den har varit effektiv och om den har påverkat beteendet, för det är det som är avsikten med kampanjen. Sedan kan det också vara ett trevligt illustrativt inslag, men det viktiga är ju frågan: Förändrar den människors beteende?

Väldigt mycket av forskningen visar att det som är centralt för att förändra beteendet är ofta att man sitter ensam och talar med en annan person som fungerar som rådgivare eller i grupp. Det är alltså på ungdomsmottagningarna, i skolorna och genom att mobilisera föräldrar att våga prata med sina ungdomar om sex och samlevnad som jag tror att den största möjligheten till förändring ligger på ungdomssidan. Frivilligorganisationerna har också en möjlighet att nå andra målgrupper.

Det är så centralt att vi gör rätt saker. Vi kan använda hur mycket pengar som helst på att göra fel saker och inte få någon effekt alls. Jag kan tycka att det är synd att det här arbetet inte har gjorts tidigare: att strukturera upp det, att ta till vara aktuell forskning och omvandla den kunskapen så att den blir verksam ute på de lokala och regionala fälten. Det har inte gjorts, och det är Ulf Holm medskyldig till eftersom hans parti har varit ett samarbetsparti till regeringen.

Jag kan inte heller se att Ulf Holm har pekat på vilka insatser som ytterligare skulle behövas. Jag kan inte se det i era motioner i någon större utsträckning. Jag kan inte heller se att ni har någon större anslagsökning på det här området. Det finns alltså en hel del svar som Ulf Holm borde ge som inte har blivit givna i den här debatten än.

Anf. 6 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag skulle gärna vilja vara i den situationen att jag var minister och att mitt svar om jag kunde ge mer pengar eller inte skulle spela stor roll. Men jag är i den situationen att jag är i opposition, och jag

kan inte påverka lika mycket som statsrådet. Men att säga att jag har sagt att det är oviktigt med seminarier, oviktigt med forskningsresultat och oviktigt med utvärderingar är totalt fel.

Jag sade: Var är frivilligorganisationerna på de här seminarierna där rapporter ska presenteras? Var finns detta i statsrådets svar? Det finns inte skrivet klart och tydligt, och det är inte så enligt den information jag har fått heller. Det är helt koncentrerat på Myndighets-Sverige, och jag tror inte att det är helt lyckat att man ska köra sitt eget race. Det måste bli mer samverkan för att man tillsammans ska kunna nå de målgrupper som är så viktiga att nå.

Med den erfarenheten att det faktiskt har gått ett och ett halvt år sedan de första rapporterna borde någonting mer vara på gång. Jag får fortfarande inget svar på om mer pengar kommer att avsättas – fortfarande ingenting. Och det är klart: Ska man göra mer riktade insatser och man ska ha större ambitioner i det förebyggande arbetet mot hiv, ja, då kommer det att kosta lite.

Statsrådet sitter faktiskt i en regering som sänker skatten med åtskilliga miljarder kronor. Man kanske skulle stoppa några av sänkningarna och avsätta ytterligare några miljoner till hivprevention för att förhindra att fler människor drabbas av hiv, för att rädda deras liv och för att se till att de som har hiv blir bättre. Man kan göra en omprioritering. Man kan erkänna att det skulle behöva göras. Men jag hör inte en gnutta av det från statsrådet.

Jag har också frågat: Vilka är de nya arbeten som statsrådet funderar på behöver göras? Men jag hänvisas hela tiden till seminarier som är bestämda sedan ganska länge tillbaka.

Jag hoppas i alla fall att statsrådet efter den här interpellationen kommer att bjuda in frivilligorganisationerna och se till att de är med på banan ordentligt i det här viktiga arbetet.

Anf. 7 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Tack så mycket för den interpellation du ställt, Ulf Holm! Jag tror att det är viktigt att vi talar om de här sakerna. Det här är också en debatt som förhoppningsvis når någonstans utanför de här väggarna, och vi behöver ett mer aktivt och i högre grad opinionsbildande samtal om vikten av att vi förhindrar att hivsmitta och klamydiasmitta sprids i den omfattning som vi har sett det senaste året, vilket oroar mig, men också inför framtiden.

Därför är det så centralt att vi gör saker och att vi gör rätt saker, och det är precis det jag försöker göra, nämligen att försöka använda de budgetmedel vi har på ett bra sätt.

Budgetmedlen är för övrigt desamma som Ulf Holm har i sin budget. Det finns inget mer i Ulf Holms budget, och också i oppositionsställning lägger man fram en budget och visar vart man ska med politiken. Ulf Holm har hela tiden använt en sådan retorik här som om han hade avsatt många miljoner mer än vad regeringen har för arbetet. Det är inte sant. Låt oss fastställa det. Det finns inte mer pengar i Miljöpartiets budget heller.

Men det som är centralt är att vi använder pengarna på ett effektivt sätt. Det gör vi nu. Jag har nämnt seminarierna, men det är väldigt mycket andra saker på gång. En av de viktiga sakerna är den handlingsplan

mot klamydia som nu är på väg ut på remiss och som särskilt ska vända sig med bra metodverktyg ut till hälso- och sjukvården, ut till skolan och ut till ungdomsmottagningar.

Det där tror jag också blir väldigt viktiga verktyg, nämligen att förse det lokala planet med bra verktyg för att göra ett preventivt arbete. Det är där arbetet kan göras allra mest effektivt, och det är därför väldigt mycket av våra insatser inriktas på det, nämligen att nå målgrupperna där de finns, på det lokala planet.

Sedan kan kampanjer ibland komplettera för att opinionsbilda kring en fråga och få upp den till samtal också kring köksbordet hemma hos familjer där det finns ungdomar så att man vågar kommunicera detta på ett mycket öppnare sätt än vad vi har sett den senaste tiden. Det tror jag att vi är fullständigt överens om, Ulf Holm och jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellationerna 2007/08:382 och 401 om vinterdäck på tung trafik

Anf. 8 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Désirée Liljevall och Sven Bergström har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta för att krav ställs på att lastbilar och bussar som väger mer än tre och ett halvt ton måste ha vinterdäck eller snökedjor vid vinterväglag, respektive vad jag avser att göra för att också den tunga trafiken på våra svenska vägar ska vara utrustad med däck anpassade till vinterväglag.

Väglagsanpassade däck är viktiga för en bra säkerhet och framkomlighet på våra vägar. Orsaken till att Sverige inte har krav på vinterdäck, dubbade däck eller friktionsdäck, på tunga bussar och lastbilar är helt enkelt att omfattande studier, bland annat av Väg- och transportforskningsinstitutet, VTI, år 2000, hittills visat att ett krav inte skulle minska olycksrisken och att det inte är samhällsekonomiskt motiverat att införa krav på vinterdäcksanvändning för sådana fordon. Därmed har det saknats erforderliga argument för att föreslå svenska eller europeiska användningskrav av vinterdäck för tunga fordon vid vinterväglag.

Désirée Liljevall anför att Vägverket nu föreslår att bussar och lastbilar som väger mer än tre och ett halvt ton måste ha vinterdäck, oavsett om de är svenska eller utländska. Det stämmer att Vägverket för närvarande analyserar möjligheterna att bland annat ställa krav på vinterdäck för tunga fordon. Vägverket, tillsammans med norska Vegdirektoratet, har också sedan tidigare gett VTI i nytt uppdrag att särskilt utreda bussars trafiksäkerhet på vinterväglag. VTI har ännu inte redovisat resultaten av undersökningen. Vägverket avser ändå att återkomma med eventuella förslag som tar hänsyn till de alltmer internationella vägtransporterna under våren 2008. Jag emotser detta och återkommer med åtgärder.

Jag vill understryka hur viktigt det är att kontinuerligt arbeta för att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten genom förbättrad fordonsutrustning, gedigen utbildning av buss- och lastbilsförare och bra drift och underhåll av våra vägar.

Då Sven Bergström, som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Stefan Tornberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 9 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för svaret även om jag tycker att det just inte sade någonting. Mycket står fortfarande att läsa i stjärnorna.

Frågan kring krav på vinterdäck på tunga fordon, som vi ska diskutera i kammaren i dag, kan tyckas onödig, särskilt om man tittar ut genom fönstret och ser torra, fina vägar i sin bästa vårskrud. Men jag vet att det är många av oss som har vinterkaoset för några månader sedan i färskt minne.

I mitten av november lamslogs Stockholmsområdet av riktigt svenskt vinterväder med tungt snöfall och blixthalka. Riksväg 73 drabbades särskilt hårt. Tusentals människor satt fast i timmar i bilar och bussar, utan vare sig mat eller vatten. En stor del av skulden till dramat läggs på tunga fordon med slitna sommardäck som fastnade i snödrivorna.

Trots att vårt land varje vinter får vara med om liknande incidenter tycks vi aldrig lära oss. Varje år blir vi tagna på sängen. Jag tror att ministern liksom jag ser det som bäst att förekomma kung Bore nästa gång och undvika ett trafik kaos liknande det i november.

Vi måste ha en vinterstrategi som håller över tid.

Svenska och utländska lastbilar och andra tyngre fordon som kör på våra vägar måste utrustas ordentligt för svensk vinter. Många andra länder med ett klimat som liknar vårt kräver till exempel snökedjor och vinterdäck på tunga fordon. Varför gör inte vi det? Ska vi bara stå och titta på när lastbilar med släp hamnar i diket eller ställer sig på tvären över vägen och blockerar framkomligheten för trafiken?

Jag vill därför, fru talman, ha svar på min fråga: Vilka initiativ avser statsrådet att ta för att vinterutrusta tyngre fordon?

Anf. 10 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Jag vill å Sven Bergströms vägnar tacka för svaret men också å mina egna vägnar, eftersom jag tillsammans med Sven tidigare motionerat om behovet av att vinterklassa tunga fordon.

Det är positivt att det äntligen händer något på detta område. Som Désirée Liljevall sade har utvecklingen under de senaste vintrarna gjort att incidenterna på våra vintervägar ökat. Många gånger har utländska fordon varit inblandade. Det är därför bra att det nu tagits initiativ där VTI kommer att se över frågan.

Mycket har hänt sedan 2000, och jag upplever det som positivt att det svenska Vägverket samarbetar med det norska, eftersom förhållandena på många sätt liknar varandra. Själv kommer jag från den del av landet där vi har vinterväglag under en betydligt längre tid än Stockholmsområdet, även om just denna vinter varit lite annorlunda. Vi har ett växande antal godstransporter på väg, och många fordon färdas från kontinenten, genom Sverige och upp till Nordnorge. Det vore därför mycket positivt om Sverige och Norge fick till stånd en samordning och gemensam strategi kring dessa frågor.

Det är också viktigt att inte enbart diskutera detta utifrån högre krav på framkomligheten än krav på en viss typ av utrustning. Nackdelen med att ställa krav på kedje användning som alternativ till vinterdäck kan i många avseenden ställa till mer problem än det löser, vilket erfarenheter från andra länder visar. Exempelvis kan tunga fordon som i snöoväder tvingas byta till vinterkedjor orsaka olyckor.

Den strategi som diskuteras, och det faktum att Vägverket nu överväger krav på drivdäck och styrdäck, tycker jag är viktigt. Jag ser därför fram emot den utvärdering som VTI håller på med. Vidare är det positivt att Vägverket så tydligt signalerar att man är beredd att komma med förslag även om utredningen inte är klar.

Anf. 11 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med Désirée Liljevalls inledning där hon sade att hon inte fått svar. Jag tror att det är viktigt att man som interpellant tar till sig det svar som finns i underlaget. Det är lätt att stå i en interpellationsdebatt och säga att man inte fått svar, trots att svaret föreligger.

Det är viktigt att kontinuerligt ha en debatt och dessutom arbeta med att förbättra trafiksäkerheten. Som jag sade har även den tidigare regeringen hänvisat till underlaget i VTI-studierna från 2000. Inte desto mindre redogör jag för att Vägverket självt nu tagit initiativ till en strategi för att analysera både vad som behövs och vilka åtgärder som är möjliga att genomföra.

Vägverket har eget bemyndigande att till stor del genomföra det som vi diskuterar här. Därför har Vägverket och dess generaldirektör så sent som i januari i år fattat beslut om att dels utreda potentialen för att införa krav på vinterdäck på drivaxel, dels införa krav på däck med minst fem millimeters mönsterdjup för fordon med en totalvikt på mer än tre och ett halvt ton under perioden den 1 december–31 mars. Vägverket har alltså bemyndigande att fatta beslut om att ställa krav på mönsterdjup för tunga fordon under den perioden. En sådan ändring i Vägverkets författningssamling kan dock möjligen behöva notifieras.

Man har också sagt att man ska analysera krav på medföljande av snökedjor på tunga fordon i vinterväglag, detta som ett alternativ ifall fordonen inte klarar av kravet på mönsterdjup på däcken.

Väg- och transportforskningsinstitutet har fått i uppdrag av Vägverket och norska Vegdirektoratet att särskilt utreda just bussarnas trafiksäkerhet på vinterväglag. VTI skulle ha redovisat resultatet under förra året men har ännu inte lämnat in det materialet. Jag utgår från att det kommer under våren, alltså så snart som möjligt. Dessutom har Vägverkets generaldirektör den 23 januari fattat ett internt beslut om att se över nuva-

rande ordning om till exempel frivillig kolonnkörning. Översynen ska i så fall ske med berörda myndigheter – länsstyrelser, SKL och RPS samt eventuella andra aktörer som kan vara delaktiga i detta. Syftet är att hitta förbättrade åtgärder inom ramen för nuvarande lagstiftning.

I linje med den fråga som interpellanten ställt pågår alltså ett arbete inom Vägverket, och Vägverket har ett bemyndigande att till stor del självständigt fatta beslut om detta.

Anf. 12 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! Enligt Vägverket omkom nära 500 personer i trafiken under förra året. Det är en ökning med ungefär 10 procent jämfört med året dessförinnan. Dessutom är antalet dödsoffer nästan dubbelt fler än i det mål för 2007 som nollvisionen satt upp.

Vägverket arbetar med en rad åtgärder för att minska antalet trafikolyckor. Bland annat fortsätter utbyggnaden av vägar med separerade körfält, och fler övervakningskameror sätts upp längs våra vägar.

Som ett led i trafiksäkerhetsarbetet föreslår alltså Vägverket nu också bättre vinterförberedda fordon. I dag finns det krav på att personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar med upp till tre och ett halvt tons totalvikt och släp som dras av dessa ska använda vinterdäck vid vinterväglag mellan den 1 december och den 31 mars.

Kravet gäller alltså inte fordon som väger över tre och ett halvt ton. Det borde det göra, tycker jag. Det tycker även Vägverket, precis som ministern påpekar.

Jag har stått här i talarstolen två gånger förut och pläderat för att tyngre fordon ska förses med en vinterutrustning värd namnet. Kanske tycker ministern att mina argument står sig starkare nu när även Vägverket håller med mig?

Det är dock viktigt att ministern förstår värdet av att motsvarande krav även bör omfatta utländska lastbilar och bussar som trafikerar svenska vägar. Självklart är utländska förare mindre förberedda än vi på att de svenska vägarna plötsligt kan förvandlas från torra och fina till hala som is och täckta av djup, tung snö.

Är ministern beredd på att även kräva att utländska tyngre fordon som kör på våra vägar ska ha vinterdäck?

Anf. 13 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Än en gång: Det är positivt att det händer någonting på området när det gäller möjligheten att få en bättre trafiksäkerhet utifrån de tunga fordonens krav på möjligheter att köra på vinterväglag.

Vintern är en realitet i Sverige. Vi vet inte när vinterväglaget kommer. I mina delar av Sverige är det betydligt vanligare än i Stockholmsområdet och andra delar. Men det gäller att de som har att yrkesmässigt framföra fordon i Sverige har beredskap i form av utrustning och utbildning att hantera situationen. Därför tycker jag också att det är positivt att ministern säger att det finns anledning att följa möjligheterna när det gäller utbildning och kontinuerligt ställa krav och förbättra utbildningen av buss- och lastbilsförare som kör tunga fordon. På samma sätt måste vi också ha bra drift och underhåll.

Man kan fundera lite grann på de krav som finns och de förutsättningar som finns för att ha sommarväglag på till exempel Europavägar i

hela Sverige. Jag tror att en sådan ambition kan motarbeta sitt syfte, med en överdriven saltning och kemisk behandling. Jag tror att vi i ett land med vårt nordliga läge, med den vinter vi har, måste acceptera att vi har vinterväglag i stora delar av vårt land under stora delar av året. Då måste både de fordon och de förare som har som arbete att trafikera vägarna också ha beredskap för det.

Anf. 14 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Det är naturligtvis en diskussion om tunga fordon, Désirée Liljevall. Det är det hela interpellationen utgår från: krav på vinterdäck på tunga fordon. Därmed handlar det om de fordon som har en totalvikt på över tre och ett halvt ton. Precis som jag har svarat Désirée Liljevall har Vägverkets generaldirektör fattat ett beslut om att utreda potentialen för att införa krav på vinterdäck. Det handlar också om drivaxlar och om att införa krav på däck med minst fem millimeters mönsterdjup för fordon med en totalvikt på över tre och ett halvt ton. Den utredningen gäller naturligtvis också utlandsregistrerade fordon.

Det ska också sättas i samband med att man parallellt med detta analyserar krav på alternativet, medförande av snökedjor för tunga fordon. Det är det arbete som Vägverket avser att lämna förslag till i oktober månad detta år.

Men icke desto mindre finns det ett antal andra utredningar parallellt med detta som VTI nu har att fördjupa vad gäller bussars trafiksäkerhet på vinterväglag. Man har också ett samarbete med det norska Vegdirektoratet, precis i linje med det som interpellanten efterfrågar och som i detta sammanhang generaldirektören för Vägverket på eget ansvar och med eget bemyndigande tagit initiativ till. Det arbetet pågår nu, och till viss del kan Vägverket fatta självständiga beslut om att vidta åtgärder till någon del, till exempel om man behöver flytta fordon som på grund av oväder begränsar framkomligheten och så vidare. Då krävs en framställning till regeringen för detta. Detta räknar man med ska kunna komma till regeringen under juni månad från Vägverkets sida.

Men i övrigt arbetar Vägverket utifrån den strategi och de inriktningar som jag har redogjort för: analysering och ett antal utredningar som de sedan har att ta ställning till.

Anf. 15 DÉSIRÉE LILJEVALL (s):

Fru talman! Jag är glad att ministern efter ett antal debatter förstår att frågan om lämpligt vinterutrustade trafikfordon är viktig sett ur både trafiksäkerhetssynpunkt och framkomlighetsperspektiv. Trafikkaos liknande det på väg 73 ska inte behöva inträffa här i Sverige igen. Vi måste se till att de fordonsförare som kör på våra vägar vet vad som gäller när det är snö och kallt.

Det räcker inte att lättare fordon har vinterdäck och kör friktionsfritt om de stora, tunga fordonen inte gör det. När en stor lastbil har fastnat i en snödriva och inte kommer loss kan den hindra efterkommande trafik i timmar, och det var just det som hände på Nynäsvägen i november.

Jag hoppas att ministern efter dagens debatt är uppfylld av alla goda argument som har lyfts fram. Jag förstår att vi nu är överens om att svenska och utländska lastbilar och bussar som väger mer än tre och ett halvt ton måste ha vinterdäck.

Vi är också ense om en vinterstrategi som håller över tid. Det gläder mig.

Anf. 16 STEFAN TORNBERG (c):

Fru talman! Jag vill också tacka för den positiva samsynen om behovet av en bättre trafiksäkerhet på vintern när det gäller tunga fordon samt för att regeringen är beredd att underlätta för Vägverket att genomföra de åtgärder som man bedömer behövs för att säkerställa trafiksäkerheten.

På vintern är det självklart för oss när vi diskuterar Östersjöns miljö att ställa krav på vinterklassning av de fartyg som tar sig in i Östersjön. De ska ha en möjlighet att klara istryck och framkomligheten i Östersjön. De kraven finns även en vinter som denna, när det knappt finns någon is i Östersjön någonstans.

På samma sätt är det med de tunga fordonen. Även de bör vinterklassas, så att det där finns en beredskap för att klara de vägförhållanden och de miljöer de kan möta i vår del av världen.

Anf. 17 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag vill säga tack till interpellanterna för den här diskussionen. Även om det i dag råkar vara soligt och blåsigt men inte så mycket snö är det precis som interpellanterna säger, nämligen ständiga överraskningar. Det är därför som det är viktigt att kontinuerligt både diskutera och arbeta utifrån de förändringar som trots allt sker.

Det är precis det arbetet som Vägverket har tagit initiativ till, och det ligger på Vägverkets ansvar. Det är därför som man så sent som under januari månad har vidtagit ett antal åtgärder. Vägverket ska därför i regionerna identifiera kritiska punkter och vägavsnitt samt vid behov komplettera med ytterligare plog- och halkbekämpningsresurser. Det handlar om att identifiera vilka vägavsnitt som är problematiska, till exempel vilka två-plus-ett-avsnitt som är problematiska. På det sättet får man tydlig kunskap och kan snabbt komma fram med förslag på omledningsvägar som alternativ till de vägar där det kan bli problem med framkomligheten.

Vägverket ska utreda ett införande av krav på vinterdäck. Verket ska också föreslå förändringar i författningar så att det lättare och tydligare går att omstyra bärgningsarbetet i de skeden det behövs när det är blockeringar på en väg. Verket ska också inventera behovet av förändringar i författningar för att genomföra till exempel kolonnkörning vid akuta situationer med kraftiga snöfall eller vinterväglag.

Jag ser fram emot ett underlag. Vägverket behöver ett initiativ från regeringen. Jag ser också fram emot vilken strategi som Vägverket efter erforderliga utredningar och analyser kommer att gå vidare med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 18 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Egon Frid har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkerställa att lågtrafikerade järnvägsbanor i Västra Götaland inte läggs ned utan i stället ses som en del av Sveriges inriktning för att minska klimatpåverkan.

Jag vill börja med att understryka att jag delar Egon Frids syn på att det finns en samhällelig vinst i att tågtrafiken bibehålls och utvecklas på järnvägssträckor där behov finns nu och kan tänkas finnas i framtiden. Med tanke på den stora klimatutmaning vi står inför behöver vi transporter som effektivt kan svara upp mot minskad klimatpåverkan samtidigt som tillgängligheten till transporterna ökar.

Banverket har lämnat ett inriktningsunderlag till regeringen inför den långsiktiga infrastrukturplaneringen för perioden 2010–2020. I denna redovisning har Banverket pekat ut ett antal lågtrafikerade järnvägsbanor som är i behov av upprustning eller som föreslås läggas ned. Totalt finns det 235 mil lågtrafikerade banor i Sverige. Eventuell nedläggning av järnvägssträckor föregås av en lagstadgad process där samråd med berörda parter ska ske och trafiken på sträckan ska vara av obetydlig omfattning.

Jag kommer att verka för att Banverket ser över utpekandet av lågtrafikerade banor utifrån dagens förutsättningar och behov för effektiva järnvägstransporter. Jag kommer också att arbeta för att det skapas en regional och lokal förankring kring järnvägssträckornas utveckling eller eventuella nedläggning.

Regionala prioriteringar av infrastrukturåtgärder är centrala i arbetet med den åtgärdsplanering som nu förbereds. Då kommer ett mer konkret arbete med prioritering av olika åtgärder utifrån dess nytta att genomföras.

Jag hoppas att alla intressenter deltar aktivt i denna process, som bör kännetecknas av öppenhet för nya samverkanslösningar där regioner och näringsliv är beredda att bidra och ta ett tydligt ansvar.

Anf. 19 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturminister Åsa Torstensson för svaret på min interpellation om lågtrafikerad järnväg i Västra Götaland. Det finns en positiv ansats i ministerns svar, och det är oerhört viktigt vilken inställning regeringen intar för att ange inriktningen för Banverket och även Rikstrafiken att utveckla järnvägstrafiken på lågtrafikerade banor i stället för att avveckla.

Inför regeringens beslut om en ändrad inriktning av infrastrukturinvesteringarna har Banverket presenterat ett förslag till hur staten ska förhålla sig till de så kallade lågtrafikerade banorna. Banverket anser att man ska lägga ned 75 mil tågbanor som inte trafikeras i tillräcklig utsträckning. Detta är en tredjedel av de 235 mil lågtrafikerade banor som finns i Sverige. Det är självklart att en sådan åtgärd leder till att kostnader för underhåll minskar, men det är bara under förutsättning att man anlägger ett snävt företagsekonomiskt perspektiv. Utifrån samhällsekonomiska utgångspunkter finns det mycket att vinna på att behålla lågtra-

fikerade banor, till exempel Lysekilsbanan, Bohusbanan, Dals-Värmlands västra järnväg, Kinnekullebanan, Industrispåret Lilla Edet, Karlsborgsbanan och Viskadalsbanan. Det här är banor som jag vet att ministern väl känner till eftersom de finns i ministerns hemlän.

I stället för nedläggning borde samhället se vinsten i att behålla och utveckla tågtrafiken på dessa angivna banor för både person- och gods- trafik. Enligt uppgift är kommuner och företag längs dessa banor villiga att försöka utveckla järnvägstrafiken – naturligtvis om det blir bra inriktningsbeslut från regeringens sida. Vi har framöver ett stort behov av att flytta över så mycket transport som möjligt till spårbunden trafik. Lokala luftföroreningar, global klimatpåverkan och ökad tillgänglighet för alla människor är alla argument för att vi inte ska lägga ned redan investerad infrastruktur. Den största kostnaden för banorna har redan ägt rum i och med att de byggdes. Underhållet är i detta sammanhang en mindre samhällsekonomisk summa.

Vänsterpartiet har tillsammans med andra i Västra Götaland varit drivande för att uppmärksamma bristen på underhåll av de mindre järnvägarna. Det bristande underhållet har medfört att trafiken har begränsats och i några fall helt upphört. Befintlig trafik har försämrats genom olika restriktioner, till exempel minskad hastighet och minskat tonnage. Vi har framhållit vikten och betydelsen av att dessa järnvägar effektivt kan bidra till ett mer sammanhållet järnvägssystem som väsentligt avlastar vägtrafiken. De lågtrafikerade banorna handlar inte bara om persontrafik utan också om godstrafik. Den mängd gods som kan transporteras på dessa banor är betydande för en god infrastruktur, en hållbar utveckling för en positiv förändring av klimatproblemen och naturligtvis för en bättre kollektivtrafik.

Banverket måste erhålla tillräckliga resurser för att också säkra det eftersatta underhållet av så kallad lågtrafikerad järnväg. Det är mycket angeläget att åtgärda det eftersatta underhållet av de mindre järnvägarna i Västra Götaland.

Utifrån ministerns svar undrar jag vad ministern konkret kommer att göra för att säkerställa fortsatt trafik på de hotade järnvägsbanorna i Västra Götaland.

Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Jag vill också tacka infrastrukturministern för ett sådant positivt besked. Det är kanske det mest positiva beskedet sedan jag kom in i riksdagen 2002. Det känns tryggt att man har en sådan inriktning från regeringens sida.

Regionala järnvägar måste prioriteras utifrån deras ”rätta” värde. För många orter är det en förutsättning för effektiva och miljövänliga persontransporter. Egon Frid räknade upp en del banor i Västra Götaland, men det finns banor över hela Sverige som kan tas med i debatten.

Tidigare har fokus legat på hur mycket dessa banor är trafikerade. På något vis går det inte att bara utgå från den nuvarande trafikeringen, utan det viktiga är att se potentialen för järnvägarna. Det är väl det som diskuteras i dag.

Då är det viktigt att regeringen, precis som infrastrukturministern säger, har tagit ned frågan på regional nivå och låtit regionerna verkligen gå in och analysera och prioritera utifrån en lokal förankring.

Fru talman! Klimatarbetet är också en faktor som har kommit in och förändrat den här diskussionen helt och hållet. Det visar vikten av att man trots allt har kvar dessa järnvägar och nu har möjlighet att öka underhållet av dem. De har funnits och fått vara kvar, men ingen har gjort någonting åt dem. Att underhållet är eftersatt, som Egon Frid tar upp, kan man bara hålla med om. Men det får ändå falla tillbaka på tidigare regeringars arbete.

Den nuvarande regeringen har de facto fokuserat mycket på frågan om underhållet och gjort den analysen att underhållet är väldigt eftersatt när det gäller både vägar och järnvägar.

Det är naturligtvis viktigt att man underhåller den infrastruktur man har. Man kan inte bara satsa på nybyggnation, även om det kan vara lite mer spektakulärt i många lägen. Underhållet är det grundläggande. Det är ren kapitalförstöring om man inte kan komma till skott med det.

Eftersom regeringen så tydligt i budgetsammanhang har satt fokus på att underhållet är viktigt känner jag ingen större oro. Det är snarare en förändring som har skett som är otroligt positiv.

Man måste också ta med järnvägarnas betydelse och framtida potential när det gäller regionförstoringen och en fungerande arbetsmarknad. Det låter kanske lite diffust med en fungerande arbetsmarknad, men man kan ta in andra saker, till exempel skalfördelar. Det gäller inte bara arbetsmarknaden, utan man kan få skalfördelar även när det gäller sjukvård och utbildning. Där har effektiva persontransporter en väldigt stor betydelse.

Om man ser på sådana saker som produktivitet inom en region kan ett välfungerande transportsystem ge chansen till en ökad specialisering, där tjänstesektorn har en helt annan möjlighet att utvecklas. Den högre produktiviteten beror väldigt mycket på att man kan transportera arbetskraft effektivt, så att det arbetsutbud som finns kan matchas med arbetskraften inom ett mycket större område. Det ger en region väldigt stora möjligheter att utvecklas.

Utgångspunkten är ändå att de regionala järnvägarna måste prioriteras utifrån sitt rätta värde, så att man inte bara fokuserar på nuvarande trafikering. Då kan man nästan hamna i att det är bara pendeltågstrafiken i Stockholm som ska vara kvar.

Anf. 21 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Tack för interpellationen! Det är inte så svårt att hålla med både Egon Frid och Lars Tysklind om det som de har anfört.

Egon Frid redogjorde till exempel för bristande underhåll. Det är sant – det är en stor del av problematiken. Jag förstår Egon Frids engagemang. Tyvärr lyckades inte Egon Frid och Vänsterpartiet med sitt engagemang få den socialdemokratiska regeringen att lägga resurser just på våra befintliga spår runt om i landet. Det är inte med speciell stolthet jag kan konstatera att den europeiska järnvägsunionen pekar ut Sverige som det land som har lagt minst resurser på järnvägsspåren runt omkring i landet.

Det är precis den verklighet vi befinner oss i här och nu. Det faller tillbaka otroligt tungt på prioriteringar som den socialdemokratiska regeringen tidigare gjorde tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Det är i dag lätt att både prata om vikten av lågtrafikerade järnvägars roll och plädера för nyinvesteringar, samtidigt som vi egentligen inte orkar föra en debatt om vilka brister det finns i befintligt underhåll, både i befintlig infrastrukturplan och i det underhåll som vi i dag diskuterar.

Låt mig bara referera till den bedömning som Banverket gör. Man säger så här: Med den nuvarande utbytestakten kommer i stort hela det trafiksvaga nätet att behöva stängas av säkerhetsskäl under planperioden 2010–2019. Det är oerhört allvarligt. Banverket bedömer att det är angeläget att rusta upp ca 160 mil lågtrafikerad järnväg. Upprustningen beräknas kosta 5 000 kronor per spårmeter. Totalt för de 235 milen bedöms det kosta nästan 12 miljarder.

12 miljarder är oerhört mycket pengar. Då man under lång tid har avstått från att vidta några åtgärder finns behovet av de stora resurserna. Det är den problematiken vi har att hantera.

Inte desto mindre, som jag svarar Egon Frid, innebär bara de två senaste årens diskussion och fokus på koldioxidutsläppen, fokus på åtgärder för att stärka den regionala utvecklingen och större arbetsmarknadsregioner, att det finns anledning att se över det underlag som Banverket har vad gäller de lågtrafikerade banorna.

Vi har en mycket tydligare ambition att skapa bra förutsättningar för persontransporttrafik i samband med en regionförstoring. Därmed har de lågtrafikerade banorna oftast en annan roll i ett regionalt transportnät än vad man kanske tidigare hade ett resonemang om. Det gäller framför allt klimatkussionen och vikten av att få ett engagemang och bra alternativ till vägtransporter för människor som pendlar, skolelever och så vidare.

Därför finns det anledning att ge Banverket ett uppdrag att åter se över de utpekade banorna, som man för några år sedan lämnade ifrån sig.

Anf. 22 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag vill påminna ministern om att vi just nu har en debatt om brister i underhållet, och tidigare försyndelser naturligtvis – det handlar det ju om när vi har brister i underhållet. Hade vi tagit ansvar för underhållet förut, infrastrukturen på järnvägsnätet och särskilt de lågtrafikerade järnvägarna, hade vi inte behövt ha den här debatten i dag. Debatten handlar naturligtvis om brister i det förgångna och om att vi tillsammans med den förra regeringen inte lyckades klara av de här frågorna på ett bra sätt fullt ut.

Samtidigt vet ministern att Vänsterpartiets prioriteringar i de här frågorna har varit solklara och att vi har stått nära varandra i synen på vilken infrastruktur vi ska ha, vilken utformning kollektivtrafiken ska ha och satsningen på järnvägen.

Jag har själv arbetat för en förbättrad infrastruktur på järnväg sedan regionen bildades, i min tidigare roll som aktiv region- och kommunpolitiker i Västra Götaland, i Skövde. Det har gällt behovet av just det som Lars Tysklind också berörde, en viktig funktion som järnvägen har för studerande, för arbetspendling och för en regionförstoring med kollektivtrafik i Västra Götalandsregionen.

Vi har ju under tidigare år varit med om att skapa ekonomiska förutsättningar för regeringen att med ett bra överskott i statens budget och goda finanser i många statliga bolag, inklusive SJ, fixa bra prioriteringar

för att betala för en del av det bristande underhållet, bland annat på den lågtrafikerade järnvägen.

Med nuvarande kunskap om vilken miljöpåverkan trafiken har, med nuvarande möjligheter att göra andra ekonomiska prioriteringar och med nuvarande kunskap om vilka satsningar vi behöver göra för framtiden har regeringen stora möjligheter att fatta bra inriktningsbeslut. Då är regeringens prioriteringar oerhört väsentliga för att till exempel Banverket och Rikstrafiken ska få en annan inriktning på sin planering och slå vakt om järnvägstrafikens rätta värde.

Som Lars Tysklind sade får man inte ensidigt titta på hur många som trafikerar en viss bana i dag, utan man måste se hur man kan utveckla trafiken på banan – persontrafik ihop med godstrafik – och i framtiden låta banan utgöra en länk i ett framtida infrastruktursystem som är miljömässigt hållbart och samhällsekonomiskt lönsamt. Det blir lönsamt ur många aspekter – miljöaspekten och transportaspekten. Människor kan bo på landsbygden och transportera sig på ett miljövänligt sätt. Vi kan överföra en stor del av det gods som i dag tynger vägarna tillbaka till järnvägsnätet. Då är varje liten järnväg oerhört viktig.

Anf. 23 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Den slutsats man kan dra hittills av debatten är att det är tur att vi har fått en ny regering som tänker lite annorlunda när det gäller de regionala banorna.

Jag vill ta upp ett konkret exempel, nämligen Bohusbanans norra del. Räddningen för den är att den var byggd som en stabil del som från början var avsedd att ingå i stambanenätet. Därför är den fortfarande ganska bra, och det finns gott hopp om att man ska kunna underhålla den. Nu kör man på somrarna X 2000-tåg från Stockholm direkt till Strömstad. Det är också signifikativt för vilka utvecklingspotentialer det finns.

Man kan alltid kritisera bakåt, men jag tycker att man måste se på vad som är nytänk i detta. Nu fokuserar man på underhåll, arbetet med klimatet och andra faktorer som har positiv betydelse. Det är klart att man kan säga att vi bara ska gå framåt, men vi får konstatera att det finns stora svarta hål i de planer som den förra regeringen lade fram. Den nuvarande regeringen har ett problem, nämligen att täppa till dem. Ett av de stora hålen är faktiskt underhållet.

De transportpolitiska målen när det gäller tillgänglighet, miljö, jämställdhet och annat är inte precis alldeles nya. Det är ju inte bara de företagsekonomiska och strikt samhällsekonomiska analyserna som finns i bakgrunden, utan det finns även andra transportpolitiska mål. På något sätt känns det som om de inte har fått vara med i bilden. Men med det resonemang som man nu för från regeringens sida kommer de faktiskt med i bilden.

Som en avslutning vill jag säga att de regionala järnvägarna är vad man kan kalla en kvalitetsprodukt för de orter de berör. Det är deras stora möjlighet att ha ett fungerande infrastruktursystem med kontakt med det nationella nätet.

Anf. 24 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag vill återkoppla till Egon Frid och synpunkten att man inte hela tiden ska hänvisa till tidigare försyndelser. Egon Frid vet ju vad bristande underhåll innebär. Om man inte sköter underhållet på flera årtionden kan det till slut bli så uselt att det inte ens går att restaurera. Den effekten ser vi på både järnvägar och vägar. Oberoende av de ambitioner man har att sätta olika järnvägsstråk i ett större perspektiv är det ett faktum att 12 miljarder är väldigt mycket pengar. Det är mer än kostnaderna för Citytunneln eller tunneln genom Hallandsåsen, som är otroligt stora och svåra projekt. Behovet av 12 nya miljarder för underhåll har byggts upp under sanslöst många år.

Därtill är det viktigt att vi förstår att den befintliga investeringsplanen saknar 50–60 miljarder. Det är sådant som Banverket i dag ringar in och där man skjuter investeringarna på framtiden, förbi 2015. Det är detta ekonomiska pussel som jag och regeringen har att hantera. Därför är jag också den första att påpeka vad jag och regeringen har valt att göra då vi har haft fokus på underhåll. Detta görs för att Banverket snabbare ska kunna vidta åtgärder, så att man får bort problematiken för frustrerade pendlare eller med gods som inte kommer fram i tid på grund av att banorna är dåligt underhållna eller för att man inte ens har trädsäkrat dem.

Av den anledningen har jag naturligtvis valt att prioritera underhåll. Jag vet att man inte får några rubriker genom att prata om vikten av underhåll på våra järnvägar. Det är inte detta som den största debatten handlar om. Men underhåll är den snabbaste åtgärden för att få i gång godstrafikens flöden, för att få näringslivet att vilja överföra gods till järnväg och för att få människor att vilja ta tåget i stället för bilen i en pendlingssituation. Därför kommer jag också fortsättningsvis att arbeta för ökade resurser till underhåll av våra järnvägar. Över hela landet är vi i en motsvarande situation som den i Västra Götaland som Egon Frid pekar på. Detta är en del av förklaringen till den utmaning vi står inför, totalt sett.

Med anledning av till exempel Västra Götalandsregionens ambitioner att skapa ett runt län eller en rund region med bra förutsättningar för ett persontransportnät är det naturligtvis avgörande att man i ett västsvenskt perspektiv finns med i och inför eventuella förändringar som gäller de lågtrafikerade banorna. Jag inser också att de senaste årens fokusering på alternativ till vägtransporter gör det viktigt att vi återigen ser över det underlag som Banverket har lämnat till regeringen de senaste åren.

Anf. 25 EGON FRID (v):

Fru talman! Tack så mycket, ministern! Vi vet ju att järnvägen under lång tid har kämpat i uppförsbacke. Nu finns det en historisk chans som regeringen måste ta vara på. Tyvärr är regeringen inte lika tydlig som ministern är här, och jag är därför glad att jag kan vara draghjälp åt Åsa Torstensson när det gäller att få rubriker. Även om det kanske inte blir så stora rubriker av just den här debatten blir det ändå rubriker om att underhåll är viktigt.

Vi får in diskussionen om underhållet av de lågtrafikerade järnvägarna på dagordningen. Det handlar inte bara om de stora och lönsamma stråken, utan det handlar också om att bygga från grunden på den mest slitna banvallen mellan Skövde och Karlsborg och på banorna i norra Bohuslän.

Här krävs en tydlighet. Regeringen skulle ju kunna börja med att ansluta sig till oppositionens ambitioner i Klimatberedningen, med den inriktning på järnväg som finns där. Inriktningsfrågorna är oerhört centrala för att Banverket och Rikstrafiken ska ändra sin planering, liksom för att vi ska få en sammanhållen järnvägssatsning på alla banor.

Här är det oerhört viktigt att man inte låter bara regionerna och kommunerna ta ansvaret. Det finns en jättestor ambition från kommunerna, från det lokala näringslivet och från regionen i Västra Götaland när det gäller att satsa på kollektivtrafiken och att man ska kunna köra på sina banor. Då krävs det ett bra stöd från de inriktningsbeslut som kommer med infrastrukturbesluten i riksdagen och från regeringen för att Banverket verkligen ska göra de här satsningarna.

Anf. 26 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Tack Egon Frid och Lars Tysklind för den här interpellationsdebatten!

Järnväg, såväl lågtrafikerad järnväg som höghastighetståg, kommer att fortsätta att diskuteras framöver. Var och en, kan jag se, har sin roll i det svenska transportnätet men på vitt skilda sätt. Det ena tåget har som ambition att stanna vid varje hållplats, medan det andra tåget har krav på sig att gå så snabbt som möjligt. Inte desto mindre krävs det åtgärder för att ta igen det bristande underhåll som den tidigare regeringen och Egon Frid själv är delansvarig för.

Det är en stor utmaning. Många av de här lågtrafikerade järnvägarna är så nedgångna att det krävs oerhört stora resurser. Inte desto mindre har jag nu ambitionen att verka för att Banverket ser över de utpekade lågtrafikerade banorna, som Banverket sedan tidigare har pekat ut, av den anledningen att jag ser att förutsättningarna till viss del kan förändras och har förändrats.

Debatten om att skapa förutsättningar för persontransport på järnväg kommer att vara i fokus. Klimatberedningens underlag är naturligtvis en hävstång för den inriktning som vi framgent kommer att arbeta med när det gäller Banverket och järnvägens roll i fråga om både godsflöden och persontransporttrafiken i Sverige.

Jag tackar för den här interpellationen. Jag tror att vi kommer att återkomma till de här spännande utmaningarna, att skapa en modern järnväg i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 27 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jan Lindholm har till statsrådet Mats Odell ställt frågor rörande ansvaret för mögelskadade bostäder. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill börja med att redovisa några redan vidtagna åtgärder bland annat med anledning av mögelskador i byggnader och deras hälsopåverkan.

I slutet av 1980-talet ökade antalet allergier och annan överkänslighet. Riksdagen beslutade därför att införa en obligatorisk funktionskontroll av ventilationssystem. En fortlöpande välfungerande ventilation i byggnader är nödvändig för att begränsa inomhusproblemen, inte minst till följd av fukt. Inomhusmiljön är också en viktig del av miljömålsarbetet. Riksdagen har därför beslutat om ett särskilt delmål om inomhusmiljön till det nationella miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö. Delmålet innebär i korthet att byggnader och deras egenskaper senast år 2020 inte ska påverka hälsan negativt. Därför ska det säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation. I sammanhanget bör noteras att den inomhusmiljö som avses inom ramen för miljömålsarbetet är den som kan relateras till planering, byggande och förvaltning av byggnader samt att formuleringen är baserad på vetenskapliga rön.

Inomhusmiljön är en angelägenhet för alla inom bygg- och fastighetssektorn och har stor betydelse för alla dem som bor i eller brukar byggnaderna. Riksdagen beslutade i juni 2006 om en lag om energideklarationer, som anger att frågor om energianvändning, ventilation och radon ska redovisas med vissa intervall för praktiskt taget alla byggnader. Lagen syftar till att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader.

Regeringen har också tagit initiativ när det gäller att öka kunskapen om omfattningen av fukt och mögel i våra byggnader. Boverket fick i december 2006 i uppdrag att ta fram ett underlag och föreslå delmål till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö för att avhjälpa eller undvika bland annat fukt och mögel i bebyggelsen. Uppdraget innebär en belysning av omfattningen av olika skador i byggnader. Avsikten är att de omfattande uppgifter om byggnaders tekniska utformning, byggfel och skador som tas in vid besiktningar ska samlas i en databas. Arbetet ska möjliggöra att vi kan dra slutsatser om till exempel vissa kategorier och årgångar byggnader avseende hela landet. Databasen ska även kunna användas som underlag för inriktningen av fortsatta forskningsinsatser. I uppdraget ingår också att redovisa slutsatser om kopplingen mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa. Uppdraget ska redovisas i december i år.

*Svar på
interpellationer*

När det gäller de forskningsresultat som Jan Lindholm hänvisar till kan de sammanfattningsvis uttryckas som att avancerade mätmetoder nu har tagits fram som kan påvisa extremt små mängder toxiner i fukt- och mögelskadade material och konstruktioner. Däremot anges det att ytterligare forskning krävs för att klarlägga vilken mängd toxiner som har betydelse för människors hälsa.

När det gäller de konkreta frågorna i interpellationen vill jag anföra följande. Varje enskilt skadefall förutsätter en särskild mätning och analys. Förutsättningarna är också olika när det kommer till åtgärder för att stärka de drabbades ställning, till exempel när egendom måste förstöras till följd av fukt och mögel. Viktiga faktorer i sammanhanget är till exempel upplåtelseformen och hur gammalt bostadshuset är. Om huset är nytt kan fortfarande en garanti från entreprenören vara aktuell. Om huset är yngre än tio år torde möjlighet finnas att skadorna täcks av befintliga försäkringssystem.

Av min redovisning framgår att regeringen både följer det viktiga arbetet med att förbättra inomhusmiljön i bland annat bostäder och söker klarlägga orsakssambanden och att det pågående och fortsatta arbetet inrymmer de frågor som tas upp i interpellationen.

Anf. 28 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret även om jag gärna hade sett något mer konkret när det gäller kommentarer till mina frågor.

Frågan om mögeldrabbade hus och hälsoeffekter av detta har debatterats under väldigt många år. Diskussionen har handlat om huruvida det är kemikalier som diffunderar från sammansatt byggmaterial, om det är bakterier eller om det är mögel och dess sporer som är orsaken till de odiskutabla ohälsoproblem som har drabbat många utsatta individer.

De som har råkat illa ut i byggnader där det är stora påtagliga skador och stora mängder fukt och väl synlig påväxt av mögel har haft större möjligheter att bli trodda och få åtgärder vidtagna än andra. I många fall är nämligen mögel i byggnader inte ett synligt problem. Mögel kan finnas inuti materialen och ändå påverka inomhusmiljön.

Om man tror på de skattningar som har gjorts kan det vara så många som närmare var fjärde bostad i vårt land som på något sätt är drabbad av mögel. Anticimex har till exempel skattat att 30 procent av alla hus i Sverige med krypgrund har problem med mögel. Det är 175 000 hus.

Svenska forskare i Lund har alltså, som jag har påpekat i interpellationen, utvecklat ny mätteknik som gör det möjligt att upptäcka ännu mindre partiklar än tidigare.

Förr trodde man att det var sporer från möglet som var själva problemet, men ofta var mängden sporer alldeles för liten för att det skulle kunna vara en rimlig förklaring. Men nu vet man att även själva möglet i sig sönderdelas i betydligt mindre delar än sporer och att de här ännu mindre partiklarna kan tränga betydligt längre ned i våra lungor än vad sporer kan. Där ligger sedan dessa mycket små delar av giftigt mögel och diffunderar. Visserligen är det väldigt små mängder, men ämnena är tyvärr väldigt giftiga. Deponierna av giftig substans i lungorna kan därför bli betydligt högre än vad man tidigare har trott.

Det här är kärnan i den nya kunskapen. Den nya tekniken innebär helt plötsligt att vi vet att antalet mögelrelaterade partiklar i inomhusmiljön

kan vara ungefär 600 gånger fler än vi tidigare trott, och det kan vi alltså tacka Lennart Larsson och hans team i Lund för.

Med denna nya kunskap är det lättare att förstå den tragiska rapporten från den amerikanska motsvarigheten till ministrarnas miljödepartement, U.S. Environmental Protection Agency, där de beskriver katastrofen för 27 spädbarn och deras föräldrar. De små barnen i Cleveland drabbades av mögeltoxinerna i sina bostäder. Nio spädbarn dog av den dåliga inomhusmiljön. Denna händelse var bakgrunden till att man i USA tog fram en särskild nationell plan för giftigt mögel och barnhälsa, Toxic Mold Safety and Protection Act. Dr. Dearborn, som även av svenska forskare anses som en av världens främsta experter på inomhusmiljö och hälsa, rapporterade om den här händelsen i Environmental Health Watch där han beskriver hur dessa spädbarn hostar upp blod från sina lungor.

Som jag har förstått det råder fortfarande en vetenskaplig osäkerhet på området hälsoeffekter av mögel i inomhusmiljö. Men forskarna anser att det här är ett område där försiktighetsprincipen självklart borde gälla. Vad anser ministern om det? I Sverige förekommer praktiskt taget ingen forskning kring hälsoeffekter av mögel i inomhusmiljö. Är ministern beredd att medverka till att sådan forskning prioriteras?

Om ministern inte kan ge några mer konkreta svar på de frågor jag ställde i interpellationen kanske ministern kan säga något om vart människor som drabbas av sjuka hus ska vända sig. I dag får exempelvis Astma- och allergiföreningarna runt om i landet ta emot väldigt många samtal från personer som anser att de inte får någon hjälp från de kommunala miljö- och hälsoskyddskontoren. I den granskning som jag har gjort inför denna debatt har jag från många håll fått höra att det saknas någon som har ett nationellt ansvar.

Anser ministern att detta är en viktig fråga?

Anf. 29 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag vill vara med i diskussionen och debatten om mögel i våra bostäder eftersom det är en så viktig fråga. Det är också, som Jan Lindholm mycket riktigt framhåller, en brist på tydlig samordning och tydligt ansvar för hur vi ska avhjälpa problemet och även för hur drabbade människor ska bli hjälpta på ett bra sätt.

Framför oss har vi också en ny diskussion om hur man ska bygga våra bostäder så miljömässigt hållbart som möjligt. Det är oerhört viktigt att vi får en bra debatt om hur vi kan säkra oss från mögelskador i våra byggnader och bostäder så att vi också kan få en bra acceptans till exempel för att bygga fler passivhus i framtiden. Frågan om ventilation kontra täta hus är oerhört komplicerad, och det finns stora missuppfattningar om att passiva hus innebär en ökad risk för mögel.

Frågan är alltså viktig också från den aspekt som kanske mer handlar om hur man konstruerar och bygger. Det är i och för sig en annan nivå än de verkligen grundläggande och viktiga frågorna som Jan Lindholm tar upp i sitt anförande.

När vi har försökt diskutera och sätta oss in i hur bostäder byggs, hur man kan utveckla bostadsbyggandet för mer säkra bostadsmiljöer och hur man ser på ventilation och boendemiljö ur energisynpunkt möter vi en otroligt konservativ bransch. Vi har varit ute till exempel med civilutskottet och mött Kretsloppsrådet. Vi har varit i kontakt med materialin-

Prot. 2007/08:70
22 februari

Svar på
interpellationer

dustrin som levererar till byggarna. Man bygger i dag på ett oerhört konventionellt sätt och riskerar fortfarande att bygga in mycket av de mögelproblem som Jan Lindholm tar upp.

Det går an att diskutera kring det synliga möglet, men när man inte är beredd att ta ansvar ens för det och ännu mindre ta ansvar för att det genom dålig byggteknik har byggts in osynligt mögel, då har vi fortfarande mycket att ta ansvar för. Det finns i dag ingen god trygghet för hyresgästerna när det gäller detta.

Man kan göra en parallell till Fonden för fukt- och mögelskador när det gäller småhus. Regeringen har ett ansvar att slå vakt om den. Vi i Vänsterpartiet hade som förslag i vår budget att regeringen skulle behålla anslaget för Fonden för fukt- och mögelskador när det gäller småhus, och jag tycker att det är viktigt att diskutera också hur man ska skydda hyresgäster och hur naturligtvis hyresvärden men också hyresgästerna kan göras skadeslösa och få en så bra boendemiljö som möjligt.

Det är naturligtvis förenat med oerhörda kostnader att driva de här processerna, att renovera byggnader och bostäder. Det kan man inte lägga på en enskild part. Många av de bostäder vi diskuterar är dessutom äldre än tio år, så vi har passerat försäkringsgränsen för dem.

Här har alltså regeringen ett stort ansvar.

Anf. 30 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Vi kan alla vara överens om att inomhusmiljön är otroligt viktig för människors hälsa. I många fall har det också visat sig att inomhusmiljön är orsaken till att människor mår dåligt.

Därför tycker jag att det ministern tar upp är oerhört viktigt: att Boverket har fått i uppdrag att faktiskt lyfta fram erfarenheter från tidigare begångna fel. Annars får vi den diskussion som Egon Frid tar upp här. När man börjar diskutera energieffektivt byggande, till exempel passivhus, möter man ofta reaktionen att ska ni nu ivra för ett nytt mögelproblem. Men detta har väldigt mycket med byggteknik att göra, och den blir mer och mer precis. Byggbranschen får alltså ett oerhört stort ansvar för att verkligen ta vara på de möjligheter som tekniken ger.

När det gäller passivhus är det faktiskt så att de är täta, men de får förstås inte vara täta var som helst i väggen, utan de ska vara täta på ett visst sätt och ventileras på ett visst sätt. Då fungerar det. Annars fungerar det inte. Man får hoppas att den tidigare dåliga erfarenheten av täthet på fel sätt inte motarbetar täthet på rätt sätt.

Det praktiska byggandet har haft stor betydelse även i den äldre bebyggelsen. Jag fick refererat för mig om ett daghemsbygge i Umeå, där man skulle bygga för extremt allergiska barn. Byggfirman fick i uppdrag att bygga detta daghem, och det var väldiga krav på att det skulle byggas torrt. Det var rigorös kontroll över det hela. Ändå kom man dit dagen före julafton, berättade man, och det var en decimeter snö på betongplattan. Det slutade med att man fick avbryta alltihop, sätta plattan under tak och torka den i flera månader.

Byggtekniken i sig hade alltså fungerat om man bara hade skött det på rätt sätt, och det är, precis som Egon Frid tar upp, en väldigt viktigt uppgift för byggbranschen att ta på sig detta ansvar och faktiskt bygga utifrån de förutsättningar som tekniken ger.

Anf. 31 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Det sägs mycket här om att vi borde diskutera och att vi borde skaffa oss mer underlag. Men faktum är att regeringen går längre än så. Vi har nu gett uppdrag till Boverket att också *göra*. Det är ett mycket omfattande uppdrag – i själva verket en av de mer omfattande satsningar som har gjorts när det gäller att avhjälpa och undvika fukt och mögel i bebyggelse.

Det innebär att man ska belysa omfattningen av olika skador i byggnader. Man kommer konkret att gå igenom de omfattande uppgifter som finns om byggnaders tekniska utformning. Man kommer att gå igenom byggfel och skador, som tas in vid besiktningar. Sedan ska detta samlas i en stor databas. Det blir den mest omfattande källan hittills, inte bara för kunskap utan också för att fortsätta att *göra*.

Det innebär också att vi kommer att kunna dra slutsatser om till exempel vissa årgångar eller kategorier av årgångar där byggnader antingen är i riskzon eller har drabbats. Likaväl kommer vi att kunna se över landet som helhet.

Vi kommer även att kunna använda databasen som underlag till exempel för inriktningen av forskning. Det blir självfallet en viktig del i bedömningarna inför forskningspropositionen och andra satsningar. Det är också svaret på den fråga jag har fått i den delen.

Uppdraget är också att redovisa slutsatser om kopplingen mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa. Det kommer att innebära att det finns ytterligare förutsättningar att göra rätt insatser för de människor som drabbas.

Jag tycker att detta är ett arbete som borde ha gjorts långt tidigare. Det är inget nytt problem att Sverige har de här bristerna i byggandet. Det är inte heller något nytt att människor drabbas av det. Men nu gör vi äntligen det jobb som borde ha gjorts, och det innebär en omfattande satsning.

Jag tycker att det är mycket viktigt att det nu finns mer avancerade mätmetoder inom forskningen som kan påvisa extremt små mängder toxiner i till exempel fukt- och mögelskadade material och konstruktioner. Samtidigt är det ett faktum att samma forskare också mycket tydligt säger att ytterligare forskning krävs för att klarlägga vilken mängd toxiner som har betydelse för människors hälsa.

Vi ska arbeta förebyggande. Det är därför vi lägger det stora uppdrag som vi gör på Boverket. Det är därför Sverige gör så omfattande satsningar. Vi ska se till så att människor får den hjälp som behövs. Därför har till exempel reglerna för ersättningar vid mögelskador arbetats in i lagverk. När nu fonden läggs ned är det efter ett omfattande förberedelsearbete, som också har gjorts under tidigare regering. Detta har varit en helt väntad åtgärd. Lösningen för att ersätta de tidigare förutsättningarna är redan på plats.

Jag kan bara konstatera att jag självfallet tycker att försiktighetsprincipen är en grundläggande princip som ska gälla. Det är också den tanken som ligger till grund för det arbete som nu görs.

Anf. 32 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Jag noterar att ministern i sitt svar på min interpellation uppehåller sig vid åtgärder som vidtogs efter 1980-talets våg av ökade allergier och annan överkänslighet. Jag syftar på den obligatoriska funktionskontrollen av ventilationssystem.

Jag besökte för några dagar sedan den svenska byggmaterialindustrin och frågade då särskilt ut dem just om OVK. Jag fick samma svar där som jag har fått från forskare, från fastighetsförvaltare och även från drabbade: Det fungerar inte bra. Det räcker inte att mäta ventilationen och kontrollera att den fungerar såsom den var projekterad att fungera. Man måste också ta hänsyn till förändrad verksamhet i lokalerna, och inte minst måste man ta reda på vad den luft man ventilerar innehåller.

Det finns exempel på filter i ventilationssystem som man vid mätning har konstaterat har varit så giftiga att de måste hanteras som giftigt avfall. I den luften har till exempel skolbarn tillbringat sina dagar.

Det är inte bara bostäder som drabbas. Vem minns inte skandalen med Moderna museet? Jag har fått in en mängd personliga berättelser från drabbade som beskriver hur deras barn har fått hela sin barndom förstörd. Det finns till och med barn som periodvis har fått vistas i kuvöser och respiratorer för att de har blivit så dåliga av sina sjuka hus. Andra har berättat om barn som har blivit allvarligt mobbade i skolan på grund av att de har luktat mögel. En del har berättat hur de på väg hemifrån till skolan på olika sätt har bytt kläder för att inte få med sig problemet in i skolan.

Om det nu skulle vara så att ministern tror att det här är ett försumbart problem har jag här en lista på 103 svenska kommuner där det åtminstone finns något fall – ofta flera fall – av sjuka hus. Då är ändå inte Skarpnäcksfallet med, som vi som vistades i Stockholmsområdet i går kväll kunde se ett reportage om på ABC-nytt.

Jag ska ta upp ett exempel från ett kontorshus i Sverige. I den byggnaden har 30 procent av de anställda mer eller mindre blivit sjuka på grund av problem med inomhusluften. 25 personer har fått cancer. 18 har avlidit under de här åren. Få av de överlevande orkar driva sin sak. I flera fall erkänns inte ens den här typen av skador av Försäkringskassan. En del av de här personerna har farit så illa, fru talman, att det är svårt att inte fälla en tår när man läser eller lyssnar till deras berättelser.

Det är alltså ställt utom allt tvivel att människor far illa. Men vad det är som orsakar problemen är en mycket svårare fråga. Om vi visste exakt hur det förhöll sig med orsakerna vore det enklare att ställa någon till svars. Men så länge vi inte klarar av att säkert leda i bevis vad orsakerna är måste man anse att samhället har något sorts ansvar för att ta hand om de här människornas öden.

Fru talman! Jag tror att många som lyssnar på det här skulle uppskatta och sätta stort värde på om ministern kunde säga några ord om ansvarsfrågan för de drabbade. Man kan ju undra hur mycket Boverkets insatser hjälper de drabbade. Förhoppningsvis hjälper de i framtiden, men de hjälper inte de drabbade.

Sannolikt är det inte bara möglet som är orsaken till det som kallas för sjuka hus. Som jag har nämnt handlar det om byggmaterial som består av tusentals olika komponenter. Det kommer nya komponenter varje dag; det har vi fått lära oss av byggindustrins kretsloppsrad, och de vet

själva inte alls vad materialen innehåller. De har inte heller någon aning om vad materialen kan ställa till med i kombination, i kombination med fukt och i kombination med mögel och bakterier.

Jag hinner inte ta upp allt det som jag hade tänkt, men jag skulle vilja att ministern pratade om ansvarsfrågan.

Prot. 2007/08:70

22 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Debatten är uppenbarligen på väg att närma sig sitt slut. Jag måste ändå säga att den är på väg att bli lite konstig. Jan Lindholm lyssnar inte riktigt på svaren, utan läser upp sina förberedda inlägg och säger: Om nu ministern tror att problemet är försumbart, och så vidare.

Jag har ju precis pekat på att jag tycker att det är ett mycket viktigt problem. Därför ger vi ett av de mer omfattande uppdragen till Boverket på området. Om jag tyckte att det var oviktigt hade vi inte gett dem det uppdraget. Om vi inte tyckte att det var viktigt att se till att äntligen komma till rätta med detta hade vi inte byggt upp databasen med de insatser som nu förbereds.

Samtidigt lägger jag märke till att Jan Lindholm i inlägg efter inlägg påpekar hur mycket osäkerhet som fortfarande ligger bakom orsakerna till att människor drabbas. Jag tycker att det är fruktansvärt beklagligt. Det som människor kan råka ut för kan ödelägga allt för dem. Samtidigt är jag medveten om att den som ska ställas till ansvar tydligt måste kunna pekas på som ansvarig. Därför är kunskapsfrågan fortfarande viktig.

Vi har under lång tid i Sverige sett till att också skapa ett skydd som går därutöver och som samhället står för. Det har nu inarbetats i de generella reglerna. Samhällets ansvar täcks in av den delen. Det återstår att se till att det inte bara är samhället, det vill säga staten i det här fallet, som ska ta hela ansvaret. Det ska också byggföretagen som ligger bakom orsakerna göra när man kan tydligt kan peka på att ansvaret finns där.

Med detta har jag också sagt att detta är en viktig fråga som vi kommer att fortsätta att följa. Det betyder inte att jag bara tänker säga till människor att vi nu kan peka på orsakerna till allt som de upplever. Den kunskapen finns inte. Men detta gör det desto viktigare att fortsätta att arbeta med frågan.

Anf. 34 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Det är beklagligt att ministern inte på något sätt kan kommentera frågan om ansvaret för dem som har drabbats. Jag förväntade mig väl inte det heller, eftersom min fråga var ställd till Mats Odell. Jag hade velat ha en annan typ av debatt som just handlar om vem som är ansvarig för det som händer i bostadssektorn. Det är också lite märkligt att ministern pekar på att jag skulle ifrågasätta behovet av ett bättre kunskapsläge eftersom det är det som är grunden för min interpellation.

Jag har ställt den här interpellationen därför att det har hänt något på området vetenskap, nämligen att forskare som sysslar med mätteknik har utvecklat någonting. Men dessa forskare har ingen kunskap om relationen mellan det som de har upptäckt och hälsoeffekterna. De efterfrågar den kunskapen. Det finns ingen forskning på det området i Sverige.

Det finns forskare i Uppsala som håller på med mögel och svampar av en helt annan karaktär, nämligen sådana som kan etablera sig i människokroppen och göra det när immunförsvaret är nedsatt. Effekten av de

här mykotoxinerna kan liknas vid att man blir utsatt för en kemisk chock eller något liknande, så det har egentligen inte med det här att göra.

Den här kompetensen finns alltså inte i Sverige. Det finns forskning på området i Tyskland och faktiskt också i Finland som är ganska framstående. Jag efterlyser alltså en satsning på denna forskning. Jag vet att forskarna i Sverige, när de nu har tagit fram en ny grundkunskap, är väldigt angelägna om att kunna gå vidare för att se hälsoeffekterna.

Jag ställde den här interpellationen för att jag ville få regeringen att på något sätt ta vara på möjligheten för Sverige att bli ett land som har mycket kunskaper på området.

Dessutom har vi inte råd att låta människor som drabbas av det här slås ut och till stor del bli arbetsoförmögna. Många av de här människorna har ju en väldigt begränsad arbetsförmåga. Om regeringens linje är att fler ska kunna jobba borde väl det här vara en högt prioriterad fråga för att få människor tillbaka i en kapacitet som gör att de kan klara sin egen försörjning. Även om allt ansvar inte kan läggas på samhället när ohälsan uppstår måste samhället ta ett ansvar i någon form. Det skulle jag vilja att ministern talade om.

Anf. 35 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag vet hur tråkigt det kan vara att sitta i opposition, och då vill man gärna ge intrycket hela tiden att regeringen inte gör något. Men den här gången blir det lite extra konstigt eftersom det är så uppenbart att regeringen faktiskt gör något.

Jan Lindholm säger att frågan väl borde vara högt prioriterad. Det har jag nu gång på gång beskrivit att den redan är, så det är inte fråga om "borde" utan den är prioriterad.

Jan Lindholm säger, och det har jag aldrig förnekat, att kunskap är viktigt. Vi är helt överens om det. Däremot tycker jag inte att man ska dra slutsatser som kunskapen inte ger underlag för. Det är möjligen den skillnaden som finns.

Jag delar uppfattningen att Sverige både har och kan ha en än mer tydlig kunskapsroll på området. Jag besökte nyligen forskningsrådet Formas som är en av dem som fördelar forskningspengar på området.

Det är helt tydligt att detta kommer att vara en viktig fråga. Vi har också möjligheten att avgöra ytterligare prioriteringar i den kommande forskningspropositionen.

När det gäller ansvarsfrågan har jag gång på gång konstaterat att vi har gått från att ha särskilda regler för Fukt- och mögelskadefonden till att nu ha generella regler som är inarbetade i de generella regelverken. Ansvarsfrågan i den delen är klarlagd. Behövs det ytterligare åtgärder när det gäller ansvarsfrågan kommer det uppdrag som vi har gett till Boverket att ge ytterligare förutsättningar för det. Därför kommer jag tillbaka till att det uppdrag som vi nu har gett till Boverket är mycket ambitiöst. Det ger i själva verket förutsättningen för att ta de ytterligare steg som kommer att behövas på området.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Patrik Björck har ställt ett antal frågor till mig om dels instegsjobben och deras resultat hittills, dels vad jag och regeringen avser att göra i övrigt för att få fler invandrare i jobb.

Jag tror att Patrik Björck och jag är eniga om att integrationen på arbetsmarknaden är en central fråga för Sverige. Det gäller både i ett individperspektiv och i ett bredare socialt och ekonomiskt perspektiv. En särskild utmaning för att långsiktigt komma till rätta med de stora skillnaderna i sysselsättning och arbetslöshet mellan infödda och utrikes födda är nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden.

Under de sista åren av socialdemokratiskt styre genomfördes omfattande utredningsarbete på detta område. Men de konkreta reformerna uteblev i allt väsentligt. Samtidigt talades mycket om vikten av att koppla undervisningen i svenska för invandrare till praktik eller arbete och om behovet av samverkan mellan arbetsförmedling och kommunen. Men det stannade vid ord.

Regeringen har genom bland annat instegsjobb och nystartsjobb visat att den är beredd att vidta konkreta åtgärder och avsätta rejält med resurser för att få introduktionen av nyanlända att fungera bättre. Genom instegsjobben kan en nödvändig samverkan mellan olika aktörer komma till stånd och incitament för tidiga och effektiva insatser skapas.

Min bild är att de flesta som på fältet arbetar med nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden, inom arbetsförmedlingen och i kommunerna, menar att tanken bakom instegsjobben är riktig och att de är värda att satsa på. Samtidigt betonar man att uppgiften är svår. Många av dem som kommer till Sverige som flyktingar eller anhöriga till flyktingar har svåra upplevelser bakom sig. Uppgiften har förstås inte förenklat av situationen i Irak och den stora inströmningen av flyktingar därifrån. Läget i vissa kommuner är ansträngt och ledtiderna i flyktingmottagandet är längre än tidigare.

Med detta sagt är jag den förste att erkänna att utfallet hittills av instegsjobben inte är tillfredsställande. Fler måste få möjligheter till instegsjobb för att dessa ska fylla sin funktion. Det är också därför som regeringen nu ser över regelverket i flera olika avseenden.

Att förlänga den period efter uppehållstillstånd under vilken individen kan få ett instegsjobb menar jag är en viktig pusselbit för att få insatsen att fungera bättre i praktiken. Det innebär att personer som initialt kanske behöver mer av sociala eller medicinska insatser eller som det tar tid att ordna ett acceptabelt boende för ges möjligheter att i ett senare skede få ett instegsjobb. Det kommer också att gynna dem som får sitt uppehållstillstånd utanför Sveriges gränser, till exempel kvotflyktingar och vissa anhöriga, och som först senare anländer till den kommun där de ska bo.

Regeringen avser att under hösten 2008 presentera en sammanhållen strategi för integrationspolitiken för resten av mandatperioden. Integrationsstrategin ska huvudsakligen bygga på generella åtgärder som ytterligare tydliggör arbetslinjen på ett sätt som stärker konkurrenskraften på arbetsmarknaden, bland annat för personer som är födda i ett annat land.

*Svar på
interpellationer*

Avslutningsvis vill jag framhålla att utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden under det senaste året har varit extremt stark. Arbetslösheten sjunker och utanförskapet minskar. Detta gäller inte minst för utrikes födda. Att då, som Patrik Björck gör, underkänna regeringens hela arbetsmarknadspolitik känns inte särskilt övertygande. Självfallet spelar den goda ekonomiska konjunkturen en viktig roll i sammanhanget. Men också politiken har gjort skillnad. Jag kan försäkra Patrik Björck att politiken även framöver kommer att inriktas på att fler nyinvandrade så snabbt som möjligt ska ha riktiga jobb att gå till.

Anf. 37 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern säger i svaret att han tror att han och jag är eniga om att integrationen på arbetsmarknaden är en central fråga för Sverige. Jag kan direkt säga att det är vi. Vi är helt överens om att integrationen är en viktig och central fråga. Det är naturligtvis därför som vi är så oroliga över att det ser ut som det gör med regeringens politik.

Vi är överens om fler saker, åtminstone två saker när det gäller den här specifika frågan och den här debatten. Den ena är att frågan är oerhört viktig. Den andra är att regeringens politik är ett misslyckande.

Vi kunde på DN Debatt läsa en artikel av arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin tillsammans med statsminister Fredrik Reinfeldt och integrationsminister Nyamko Sabuni under rubriken: Misslyckad jobb-satsning för nyanlända invandrare. Det är detta som är bekymret och det som vi ska diskutera här i dag.

Vi är som sagt överens om två saker, arbetsmarknadsministern och jag. Den ena är att det är en viktig fråga. Den andra är att regeringens politik är helt misslyckad.

Regeringen har snart närmat sig halvtid av sitt regerande. Om vi inledningsvis diskuterade regeringens människosyn, ideologi och hur regeringen raserar det samhälle som vi tillsammans har byggt under många år i Sverige, kommer vi nu sakta men säkert att på punkt efter punkt kunna utvärdera hur regeringens politik på olika områden fungerar i människors verklighet och dagliga liv, vilka resultaten blir av regeringens politik.

Vi hade en sådan diskussion här i tisdags när vi diskuterade nystartsjobben och konstaterade att det var ett fullständigt fiasko. Det var ett misslyckande där, och nu tar vi nästa diskussion. Nu pratar vi om in-stegsjobben.

I debatten i tisdags var arbetsmarknadsministern och hans kollega Elisabeth Svantesson oroliga för att vi från oppositionens sida ensidigt kritiserade nystartsjobben och att vi inte såg hela regeringens politik. Jag lovade då och bekräftar i dag att vi kommer att kritisera hela regeringens politik. Vi kommer på punkt efter punkt att ta upp alla de misslyckanden som regeringen har lämnat efter sig under ett och ett halvt år. För att bekräfta det nu har vi den här debatten i dag.

Återigen har vi ett gigantiskt misslyckande. Man har en reform där man har avsatt över 1 miljard i budgeten för att nå framgång. Man pratar om när det här är slut att ha en handfull individer som får del av denna satsning.

Det var det som föranledde min interpellation: att det är en viktig fråga, att det är viktigt att satsa, att det är viktigt att göra saker här. Det är

vi, som sagt, överens om. Men om man nu själv, som man säger i tidningen, inser att satsningen är misslyckad, är det en adekvat fråga hur man tänker gå vidare.

Jag ställde de här frågorna till statsministern: Hur tänker man att en förlängning av instegsjobben ska revolutionera den misslyckade åtgärden? Det skulle vara spännande att höra.

En satsning på hundratals miljoner som ger en handfull jobb verkar inte genomtänkt. Är alla idéer nu uttömda, eller har statsrådet planer på andra åtgärder? Kommer vi att få se åtgärder från regeringen som statsrådet tar initiativ till med ökade incitament för att få fler invandrare i jobb? Och kommer i så fall, enligt statsrådets överväganden, de incitamenten att innebära en hårdare ekonomisk press i enlighet med den politik som förs mot arbetslösa och sjukskrivna i allmänhet? Är det det som de som står utanför, de svagaste människorna i samhället, kommer att kunna förvänta sig nu, en hårdare tuffare ekonomisk press från regeringens så kallade incitament?

Anf. 38 TOMAS TOBÉ (m):

Herr talman! Jag får väl tacka interpellanten för att han för upp jobbpolitiken till diskussion. Jag får väl även tacka arbetsmarknadsministern för svaret när inte interpellanten gjorde det.

Innan jag återkommer med min kompletterande fråga på detta område till arbetsmarknadsministern måste jag säga att jag blir lite förvånad över att se den frustration och det engagemang som Patrik Björck och Socialdemokraterna nu visar upp för jobbpolitik. Hade det funnits ett embryo av detta under den tid då ni själva bar ansvar för jobbpolitiken kanske vi inte hade haft utanförskap som vi har nu och framför allt inte hos utrikes födda.

Men engagemang är ju en sak. Konkreta förslag och politik är en annan. Jag tycker att det hade varit klädsamt om det hade funnits en egen arbetsmarknadspolitik på området när man nu för fram en så pass stark kritik. Om vi nu tar det som är uppe på bordet, det vill säga instegsjobben: Vill Patrik Björck och Socialdemokraterna nu i dag ge besked om att instegsjobben ska bort i fall Socialdemokraterna skulle få ansvar för jobbpolitiken? Ni vill i sådana fall rycka undan möjligheten för de nyanlända att få en fot in på arbetsmarknaden. Ni vill stänga den dörren. Det hade varit klädsamt att säga i sådana fall.

Vidare är det lite förmätet, får jag säga, att beskriva nystartsjobben som en misslyckad satsning. Då tror inte jag att man har förstått vad nystartsjobben är och vad de betyder för personer som har stått långt från arbetsmarknaden under en lång tid. Under många år har de sökt jobb och alltid legat sist i kön att kunna komma till en anställningsintervju. Nu får de en möjlighet att komma närmare arbetsmarknaden. Det tycker jag är oerhört viktigt.

Till arbetsmarknadsministern vill jag säga att jag undrar lite grann om inte en del av problemet kan ligga på ansvaret för samarbetet om instegsjobben. Min bild är att samarbetet inte fungerar tillräckligt kraftfullt än mellan kommun, sfi och arbetsförmedling. Det vore intressant om arbetsmarknadsministern kunde ge sin bild av det.

I Sverige är det här förhållandevis nytt. Den första frågan numera till en nyanländ är: Vad kan du bidra med på svensk arbetsmarknad? Det är

*Svar på
interpellationer*

helt unikt för Sverige att det första beskedet inte är att nu ska vi göra vad vi kan för att hålla dig borta från arbetsmarknaden, och du ska göra annat innan vi kommer tillbaka till den frågan. Det här kanske kommer att ta tid innan det på allvar har satt sig.

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig för det första lägga lite klarhet i debatten om hur det faktiskt ser ut när det gäller invandrare på arbetsmarknaden. Ams publicerade en rapport den 9 oktober 2007 där man skriver följande: Sysselsättningsökningen bland utrikes födda är ”markant kraftigare” än bland svenskfödda oavsett ålder under 2007. Man konstaterar också att arbetslösheten för unga invandrare minskat mer än arbetslösheten bland svenskfödda.

I SCB:s arbetskraftsundersökning från den 8 februari i år konstaterar man att ökningen av antalet sysselsatta var särskilt stor bland utrikes födda, särskilt bland utomeuropeiskt födda. Antalet sysselsatta invandrare ökade sista kvartalet 2007 med 35 000 personer eller 6,1 procent. Det innebär att en invandrare kommer i arbete var fjärde minut i Sverige i dag.

Det är naturligtvis oerhört glädjande att det är på det sättet och att utvecklingen ser bättre ut bland utrikes födda än bland oss andra, framför allt av det faktum att sysselsättningsgraden är lägre bland utrikes födda. Är vi nöjda med det? Det är klart att vi inte är.

Så länge vi har 66 procent av arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda och 82 procent bland oss andra måste vi göra allt vi kan för att få fler i arbete. Det måste vi göra av flera skäl. Det första skälet är naturligtvis att varje person, oavsett om man kommer från Sverige eller från något annat land bör känna, måste få känna att man har tillträde till arbetsmarknaden för att ha en möjlighet att vara delaktig, ha en lön att leva på och en gemenskap att gå till. Det är extra viktigt, som jag ser det, för personer med utländsk bakgrund som kommer hit utan kontaktnät, inte sällan som flyktingar eller kvotflyktingar, och behöver hjälp att känna en trygghet och delaktighet i vårt samhälle.

Det är också för att vi ska slippa det som jag vet att Patrik Björck och jag är överens om, olika typer av främlingsfientliga tendenser och annat som gärna blir spåret i en situation där man har ett för lågt arbetskraftsdeltagande. Där tror jag att Patrik Björck och jag är helt överens.

Vad försöker vi då göra? Om Socialdemokraterna under sin sista mandatperiod här utredde frågorna försöker vi göra saker. Instejsjobben är inte den totala lösningen, men det är ett sätt, en pusselbit för att underlätta.

Som Patrik Björck är väl medveten om brukar jag säga att jag är bergfast i mitt mål, full sysselsättning, men jag är ödmjuk i utformningen av verktygen. Om man inser när man åker runt och pratar med arbetsförmedlare att det finns förbättringspotential i verktygen är det vår skyldighet att förbättra dem. Det är det vi nu ser över. Det gör vi just efter att ha pratat med arbetsförmedlare runt hela landet.

Tomas Tobé tar upp en viktig fråga. Jag tror att han har helt rätt att det handlar om samarbetet mellan sfi-anordnarna, kommunerna och Arbetsförmedlingen. Jag tror att det väldigt mycket är på det sättet.

Det finns åtminstone en anekdotisk bevisföring på temat att man kommer hit, vill göra rätt för sig, vara delaktig och träda in på arbetsmarknaden men har fått beskedet: Vänta nu! Så snabbt ska det inte gå! Nu ska vi ta det lugnt här och gå igenom och se vilka bidrag du är berättigad till – om jag ska vara helt ärlig. Det är naturligtvis inte tillräckligt. Vår ansats måste hela tiden vara att se till att samarbetet fungerar.

Jag tror också att det faktum att Arbetsförmedlingen har omorganiserats från den 1 januari är en del av förklaringen. Man har en organisation som är ny.

Men när vi nu har ett mål för Arbetsförmedlingens arbete, nämligen att förmedla arbete, finns det en lång rad olika saker som Arbetsförmedlingen själv och i samarbete med Arbetsmarknadsdepartementet har gjort. Jag får återkomma till detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Tomas Tobé uttrycker att han är förvånad över den frustration och det engagemang som vi socialdemokrater visar när det gäller kampen mot orättvisorna i samhället. Jag förstår att Tomas Tobé varken känner frustration eller engagemang när det gäller orättvisor i samhället. Det är det som är problemet. Hade Tomas Tobé kunnat känna en liten ynka frustration och engagemang över orättvisorna i samhället hade Tomas Tobé inte tillhört det parti som han gör.

Att efterfråga vår politik är en klassiker här i kammaren sedan ett och ett halvt år tillbaka. Man har missat att man regerar. Men Tomas Tobé sitter i samma utskott som jag, arbetsmarknadsutskottet. Om han hade velat så hade han kunnat visa lite engagemang genom att läsa de förslag vi har. Vi har lagt fram förslag till en integrationspolitik som syftar till att lösa dessa problem som åtminstone arbetsmarknadsministern och jag är överens om är viktiga problem. När det gäller Tomas hänger den frågan fortfarande i luften.

Tomas Tobé tycker att det är förmätet att beskriva instegsjobben som en misslyckad satsning. Det är möjligt att han tycker det, men jag tycker inte det. Arbetsmarknadsministern, statsministern och integrationsministern tycker inte det, men Tomas Tobé tycker det. Jag vet inte om han har läst interpellationssvaret, men där står faktiskt att arbetsmarknadsministern är den förste att erkänna att utfallet hittills inte är tillfredsställande. Det är en möjligen en lite mer ödmjuk formulering än den som arbetsmarknadsministern ger uttryck för i sin tidningsartikel. Där säger arbetsmarknadsministern att det är en misslyckad jobsatsning. Om det är förmätet eller inte är väl en diskussion som man får ta internt i Moderaterna, de nya eller de gamla.

Arbetsmarknadsministern citerar en Amsrapport. Ams finns inte längre. Jag ska citera en arbetsförmedlingsrapport. Av detta man dra slutsatsen att mitt citat möjligen är mer aktuellt. Arbetsförmedlingen säger så här om 2007 när det gäller utrikesfödda: "Nedgången av antalet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd var dock fortfarande klart större för de svenskfödda (30 procent) än för de utomnordiskt födda (16 procent)." Man säger vidare i samma rapport: "I genomsnitt uppgick år 2007 arbetslöshet plus deltagandet i program med aktivitetsstöd till 10,1 procent för utlandsfödda ... jämfört med 4,2 för de svenskfödda."

Det är den verklighet som finns under den tid som arbetsmarknadsministern har ansvar för politiken och när arbetsmarknadsministern har möjlighet att göra något och hantera dessa problem som vi gemensamt är överens om är stora. Detta var verkligheten 2007 beskrivet i en rapport från Arbetsförmedlingen.

Med siffror och statistik kan man alltid bevisa vad man vill. Gör man en satsning på över 1 miljard och det resulterar i att en handfull individer får arbete är det klart att det för denna handfull individer är lyckligt. För den enskilda människan är det alltid hundra procent. Frågan är bara om det är en optimal satsning att satsa 1 miljard och få så lite utdelning av politiken. Självklart förstår jag att det är en fördel för den enskilda personen, men för alla de tiotusentals som inte får del av satsningen är det ett jättebekymmer. Det är för dem jag känner frustration och engagemang.

Anf. 41 TOMAS TOBÉ (m):

Herr talman! Jag får börja med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det känns bra att du delar bilden av problemet med otydligheten i ansvaret och samarbetet mellan kommun, sfi och arbetsförmedling.

Herr talman! Vad gäller Patrik Björck kan jag börja med att ta detta med "förmätet". Det handlade om nystartsjobben, om du hade lyssnat på vad jag sade. Det är lite förmätet att beskriva nystartsjobben som ett misslyckande. Jag har återigen mycket svårt att se att de som är inne i denna reform och som under lång tid har varit borta från svensk arbetsmarknad och inte haft någon möjlighet att ens komma på anställningsintervju skulle skriva under på Patrik Björcks definition av ett misslyckande i dag.

Nu säger Patrik Björck att Socialdemokraterna har en jobbpolitik för integration. Vilka är de konkreta förslagen? Det är en sak att säga att man vill ha integration och att vi behöver ha en politik för det, men det har saknats konkreta förslag. Det har också varit problemet tidigare. Socialdemokraterna har talat om att man kanske behöver vara ute på arbetsmarknaden samtidigt som man läser svenska. Ni talade om detta under lång tid, men det blev aldrig några konkreta förslag. Nu har vi valt att göra detta. Vi kan se att instegsjobben inte har lett till lika många jobb som vi hade hoppats på, men då gör vi förstärkningar. Patrik Björcks besked här i dag är att han vill rycka undan och stänga denna möjlighet för en nyanländ att komma in på arbetsmarknaden. Det är den stora skillnaden.

Till arbetsmarknadsministern har jag en kompletterande fråga. Kan det finnas en låg kännedom om instegsjobben hos arbetsgivarna, och finns det kanske mer att göra på detta område?

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! För att göra en probleminventering kan man börja i en annan ända och fundera lite grann över vad det är som gör att sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet är lägre bland utrikesfödda än bland svenskfödda. Jag kan se tre tydliga skäl till detta.

Det första skälet är att det naturligtvis finns en diskrimineringsaspekt. Det är därför vi gör en ny diskrimineringslagstiftning och inrättar en ny diskrimineringsombudsman. Då får vi en sammanhållen diskrimineringspolitik för att undvika, försöka förhindra och bemöta den typ av diskri-

minering som leder till att man inte vågar eller vill anställa personer med utländsk bakgrund.

Det andra skälet är språket. Har man svårigheter att kommunicera får man det betydligt kämpigare på arbetsmarknaden. Det är solklart. Därför gör vi om svenska för invandrare, sfi-utbildningen. Det är också därför som vi försöker utnyttja sfi som en del av konstruktionen för instegsjobben.

Det tredje skälet handlar om tillträde till arbetsmarknaden. Bakom det ligger en lång rad problematiska aspekter. En kan vara att man inte har ett kontaktnät och inte känner någon som finns på arbetsmarknaden eller i närheten av en arbetsgivare. Andra skäl kan vara, som Tomas Tobé var inne på, att den enskilde helt enkelt har för lite information om hur och vad man gör för att lättare få tillträde till arbetsmarknaden.

Alla dessa saker måste vi försöka hantera samtidigt. Jag kan ha respekt för att Patrik Björck tycker att man borde göra det på ett annat sätt, men jag ska förklara vad vi försöker göra.

Den sammanhängande diskrimineringslagstiftningen och den nya diskrimineringsmannen är ett sätt att hantera det första problemet jag beskrev.

Reformeringen av sfi är en åtgärd för att lösa den andra problematiken. Vi får högre kvalitet, bättre genomströmning och bättre träffsäkerhet i språkutbildningen för nyanlända svenskar.

Det tredje problemet är svårigheten att få tillträde till arbetsmarknaden. Där finns det många saker att göra, och det många aktörer som måste vara engagerade. Instegsjobben var ett sätt att sänka kostnaderna för att anställa personer med utländsk bakgrund så snabbt som möjligt efter hitkomsten.

Det finns annat också. I går träffade jag Sacos mentorprojekt. Det är ett sätt att försöka hjälpa invandrade akademiker att få kontakt med andra yrkespersoner i samma kontaktnät och med samma erfarenhet. Där fanns det mycket spännande att lära. Det var inte ett jättestort projekt, ett hundratal deltagare, men man fick mycket goda resultat. Där fick man som nyanländ invandrad akademiker den typ av hjälp med tillträde som kan vara besvärligt att få annars. Den typen av aktiviteter är viktig, och den skulle jag vilja se mer av.

Slutligen vill jag påminna om att Arbetsförmedlingen också gör en del saker själva. Det var det jag inte hann med under mitt förra anförande. Dels finns det ett nytt verksamhetsmål för Arbetsförmedlingen som tar sikte på nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Det infördes vid årsskiftet och säger att 8 procents omsättning till arbete eller utbildning per månad ska gälla för denna grupp.

Det gjordes också en förordningsförändring som har skapat möjligheter att via Arbetsförmedlingens registerdatasystem identifiera nyanlända invandrare som finns inskrivna som arbetssökande utifrån tid i Sverige. Detta innebär att insatser som är kopplade till olika tidsgränser på kontorsnivå effektivt kan matchas mot relevanta grupper eller individer.

Arbetsformer utformas och ny resursfördelningsmodell tas nu fram inom Arbetsförmedlingen som säkerställer tillräckligt med personalresurser för arbetet med nyanlända.

Åtgärder för extern information om och marknadsföring av instegsjobben vidtas. Regeringen beviljade i december 2007 Arbetsförmedlingen 5 miljoner kronor för att öka informationsinsatserna, apropå det som Tomas Tobé frågade i slutet.

Vi gör dessutom riktade insatser till sfi-skolor för att nå ut till nyanlända som inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen. De åtgärderna planeras nu och kommer att genomföras under våren.

Anf. 43 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! När det gäller instegsjobben, som den här interpellationsdebatten handlar om, kan jag bara ytterligare belysa problemet. Vi från arbetsmarknadsutskottet var häromdagen på besök på IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, i Uppsala. Vi ställde då bland annat frågan om instegsjobb. Då fick vi svaret från forskarna där att de har vissa kriterier som de ställer upp för när de ska kunna utvärdera en åtgärd. De menar att instegsjobben faller för något som de kallar för storlekskriteriet. Det fanns ju knappt några deltagare att utvärdera, och då går det inte att bedriva forskning på området. Det är ett sätt att belysa det här misslyckandet.

Sedan är frågan hur vi konkret ska lösa problemet, och vi är överens om att det faktiskt *är* ett stort problem. Jag delar arbetsmarknadsministrerns oro över att det, om man inte löser det här problemet, kan få följdverkningar, utöver vad det får för den enskilde naturligtvis, med obehagliga tendenser till främlingsfientlighet och annat som vi kanske kan vara överens om att vi vill undvika. Alla olika sätt som man kan agera på är naturligtvis positiva när det gäller hur vi hanterar det här. Vi konstaterar att den här miljardsatsningen som regeringen gör inte har lett till någonting, och då måste man naturligtvis hitta på andra saker.

Jag hinner inte presentera vår jobbpolitik, eller hela vår integrationspolitik, på de sekunder som finns kvar. Men när det gäller just sfi kan jag konstatera att vi socialdemokrater under den förra mandatperioden lade fram förslag om förändringar av svenska för invandrare. I de förslag som vi lade fram i den senaste jobbmotionen går vi vidare och kompletterar med att man ska satsa på intensivkurser för dem som har studievana och snabbt vill lära sig svenska. Vi föreslår att Södertörns högskola, Malmö högskola och Gävle högskola ska erbjuda intensivkurser i svenska för invandrare med akademisk examen. I Gävle högskolas fall ska det vara distansutbildning. Därutöver föreslår vi att kommuner som uppnår goda resultat i utbildning i svenska för invandrare ska få i uppdrag av staten att arrangera motsvarande intensivutbildning för icke-akademiker på distans med nationell intagning och statlig ersättning, 500 platser.

Visst är vi överens om att det är viktigt att satsa på det här, och vi har många olika politiska förslag som kommer till riksdagen. Men interpellationsdebatten handlade om att diskutera regeringens förslag.

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Det är bra att Patrik Björck och jag är överens om problembilden, för det är jag helt övertygad om att vi är. Men det är också bra att återinföra lite fakta i debatten genom att konstatera just att sysselsättningsökningen bland utrikes födda under 2007 var markant kraftigare än bland svenskfödda oavsett ålder. Den rapporten publicerades just av

Arbetsmarknadsstyrelsen, för den myndigheten hette så under förra året. Den publicerades i oktober. Arbetslösheten för unga invandrare har minskat mer än för svenskfödda. SCB:s AKU från den 8 februari visade att ökningen av antalet sysselsatta var särskilt stor bland utrikes födda och alldeles särskilt stor bland utomeuropeiskt födda. Det innebar att antalet sysselsatta invandrare ökade med 35 000 personer under det sista kvartalet 2007. Men som jag sade i mitt inledningsanförande är jag inte nöjd med det. Så länge vi har ett väsentligt lägre arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda måste det göras mer.

Några saker har jag berört, som diskrimineringslagstiftningen och en sammanhållande diskrimineringsombudsman samt en rejäl satsning på och omarbetning och omvärdering av sfi. Det handlar också om en lång rad åtgärder för att underlätta tillträdet till arbetsmarknaden dels genom att fokus inom ramen för Arbetsförmedlingens arbete sätts på matchning, och dessutom alla de punkter som jag nämnde i mitt förra anförande som Arbetsförmedlingen har för att underlätta fokus på detta, dels sänkta kostnader för att anställa den här typen av personer genom till exempel instegsjobben.

Där är jag som jag brukar vara. Jag är trogen målsättningen, men jag är rätt prestigelös när det gäller att göra om det som inte har visat sig fungera så bra som det borde. Konstruktionen av instegsjobben har förbättringspotential, mildt uttryckt. Då gör vi det som behöver göras för att få det så bra som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2007/08:368 om jämställdhetsperspektiv på arbetsmarknadspolitiken

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jennie Nilsson har frågat statsrådet Nyamko Sabuni om och i så fall när hon tänker ta nödvändiga initiativ för att lyfta in jämställdhetsperspektivet i arbetsmarknadspolitiken. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Jennie Nilsson skriver i sin interpellation att regeringens avsaknad av ett jämställdhetsperspektiv på arbetsmarknaden alltmer upplevs som ett problem. Jag delar inte denna åsikt.

Utgångspunkten för regeringens politik är att stärka arbetslinjen. Fler människor – kvinnor och män – måste komma in på arbetsmarknaden, och fler måste få möjlighet att arbeta i den omfattning de önskar. Flertalet av dem som i dag står utanför arbetsmarknaden är kvinnor, och de är dessutom i större utsträckning än män arbetslösa på deltid. Kvinnor dominerar således i grupper som regeringens politik avser att stödja.

Resultatet av den politik som regeringen hittills fört är tydligt. SCB:s siffror visar att arbetskraften ökade något snabbare för kvinnorna under 2007 än för med männen, 1,8 procent respektive 1,5 procent. Arbetslösheten har under 2007 minskat för både kvinnor och män i åldersgruppen 16–64 år. Det är en minskning med 0,9 procentenheter för männen och 0,5 procentenheter för kvinnorna jämfört med 2006. Den öppna arbetslösheten uppgick för männen till 4,6 procent och för kvinnorna till 4,7

procent. Sysselsättningsökningen för männen var något högre, 2,5 procent, än ökningen för kvinnorna på 2,3 procent.

Regeringens arbetsmarknadspolitik har ett tydligt fokus på matchning och på att alla ska få jobb. Den innefattar även insatser för dem som står allra längst från arbetsmarknaden.

Nystartsjobben har framgångsrikt hjälpt långtidsarbetslösa och utrikes födda tillbaka i arbete. Från och med i år kan offentliga arbetsgivare, som anställer till exempel sjuksköterskor, lärare eller kommunpersonal, få tillgång till nystartsjobb. Från och med i år finns också möjlighet för deltidarbetslösa och timanställda att få nystartsjobb. Detta bör innebära att många fler kvinnor kan få nystartsjobb eftersom kvinnor är överrepresenterade bland dessa grupper.

Också jobbvadraget kommer att bidra till ekonomisk jämställdhet genom att det i större utsträckning kommer att löna sig att arbeta. Avdraget gynnar genom sin konstruktion särskilt den som arbetar deltid och därmed har lägre lön.

Regeringen gör också insatser för ökad mångfald och konkurrens inom de branscher, dominerade av offentliga monopol, där kvinnor utgör majoriteten av både de anställda och företagen. Detta främjar nyföretagande bland kvinnor och ger de anställda en större arbetsmarknad med möjlighet till bättre löneutveckling.

Samtidigt ska vi vara medvetna om att arbetsmarknadspolitiska insatser inte är nog för att lösa de grundläggande strukturella problemen som finns på den svenska arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiska insatser kan i sig aldrig skapa en jämställd arbetsmarknad och jämställda ekonomiska villkor för kvinnor och män. För det behövs en kombination med insatser inom andra områden.

Slutligen vill jag poängtera att det som framför allt kan lösa de strukturella problemen som finns på arbetsmarknaden, är att fortsätta bedriva en politik som främjar sysselsättning och företagande för kvinnor och män.

Anf. 46 JENNIE NILSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med att tacka för svaret, som jag tycker öppnar upp för en väldigt intressant debatt. Det är kul, inte minst eftersom frågan egentligen var ställd till jämställdhetsministern och i botten handlade om vad hon som ansvarig minister i de här frågorna faktiskt tycker, tänker och avser att göra. Jag får väl anta att hon lämnade över den inte för att hon inte vill debattera sina egna ansvarsområden utan för att arbetsmarknadsministern tycker att han får för få interpellationer för egen del.

När det gäller själva innehållet är den första sanning som slår en att det verkligen inte finns några nya moderater. Det finns bara ny retorik, och de båda sakerna går inte att på ett trovärdigt sätt förena. På flera punkter kan jag sympatisera med hur ministern beskriver ett problem eller med en generell målbild bara för att i nästa mening bli häpen över slutsatserna och politiken. Min fråga handlar om regeringens avsaknad av ett jämställdhetsperspektiv på arbetsmarknaden. Och svaret får väl i någon mening tolkas som en syndernas bekännelse.

Ministern väljer i sitt svar att lägga möda på att med sifferexercis försöka bortförklara det faktum att arbetslösheten bland kvinnor faktiskt ökar. Det är synd och lite onödigt. Jag håller gärna med ministern om att

utvecklingen i många andra stycken är positiv när det gäller sysselsättningen. Det är den tack vare en god konjunktur, och det är givetvis något som är positivt. Problemet är att den borgerliga regeringen konsekvent försitter sina möjligheter att forma en politik som innebär att alla kan dra nytta av den goda konjunkturen. Man väljer att medvetet eller omedvetet blunda för de problem som finns. Det är problem som inte kommer att lösa sig av sig själva oavsett konjunktur, problem som faktiskt kräver att politiken tar ansvar. Ministerns svar visar att den borgerliga regeringen inte är intresserad att ta ansvar när det gäller kvinnors situation på arbetsmarknaden.

Min fråga handlar om avsaknaden av jämställdhetsperspektiv. Svaret är en uppräkningslista av åtgärder som nästan inte till någon del faktiskt berör problematiken. Ministern lyfter exempelvis fram nystartsjobben som en lyckad satsning, något som i alla avseenden måste anses vara en sanning med modifikation. Jag nöjer mig med att konstatera att alla, inklusive ministern själv, har varit överens om att det ur jämställdhetssynpunkt inte var särskilt lyckat. Just därför utökas nu nystartsjobben till att också gälla offentlig sektor, vilket i och för sig är bra. Men återigen visar sig avsaknaden av genomgripande jämställdhetstänkande. Man struntar helt sonika i att konstruktionen som sådan innebär att man förstärker uppdelningen i en manlig och en kvinnlig arbetsmarknad.

Man söker lätta lösningar, *quick fix*, och slösar bort de möjligheter som konjunkturen annars kunde ha gett.

Vidare lyfter ministern fram jobbavdraget som en åtgärd för att bidra till ekonomisk jämställdhet. Han går till och med så långt att han hävdar att avdraget särskilt gynnar den som arbetar deltid och därmed har lägre lön. Det är i det närmaste fräckt.

Fredrik Reinfeldt svarade på kritik om att regeringens politik kraftigt förstärker de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män genom att säga att det inte hade något med jämställdhet att göra. Det handlade snarare om att män generellt sett arbetar mer, tjänar mer och äger mer, och då blir det så. Tydligare kan det väl inte sägas? Skatt är fördelningspolitik – att omfördela från den som har mycket till den som har lite. Vi får väl vara tacksamma för att åtminstone statsministern har den insikten.

Slutligen konstaterar jag det märkliga i att ministern väljer att lyfta fram åtgärder som nystartsjobben och jobbavdragen men hoppar över den enda åtgärden som man har vidtagit som faktiskt riktar sig i huvudsak till kvinnor, nämligen begränsningen i deltidsstämplingen. Man identifierar som vanligt mycket sympatiskt ett problem men väljer sedan att lösa det också som vanligt genom att lägga över ansvaret från politiken till den enskilda individen.

Min avslutande fråga till ministern är om det finns någon vilja från regeringen att erkänna de strukturella problem som faktiskt finns med osakliga löneskillnader, ofrivilliga deltider och en segregerad arbetsmarknad och i så fall vad man avser att göra för att komma till rätta med problemet.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Interpellationen har rubriken Jämställdhetsperspektiv på arbetsmarknadspolitiken. Jag ska gå en nivå bortom det och tala om jämställdheten på arbetsmarknaden. Jag tycker, precis som Jennie Nils-

son, att det är helt orimligt att det fortfarande finns helt oförklarliga löneskillnader mellan män och kvinnor. De ökade i och för sig under det socialdemokratiska regeringsinnehavet. Men jag konstaterar bara att vi säkert är överens om att det är helt orimligt.

Det är också helt orimligt att det i grunden finns stora skillnader i förmögenhetsfördelningen mellan män och kvinnor. Det borde inte vara på det sättet. Många kvinnor förmenas på detta sätt möjligheten att till exempel starta eget eller känna friheten av att kunna förfoga över resurser som de borde kunna förfoga över.

Det är också helt orimligt att det fortfarande är betydligt färre kvinnor än män som startar företag. Det är bara ett exempel.

Låt oss vara överens om grunderna och problemen i fråga om detta. Låt oss också vara överens om att det finns ett strukturellt perspektiv på detta och att det finns strukturella problem, där Sverige i och för sig förmodligen är mer förskonat än många andra länder där man har ett betydligt mindre arbetskraftsdeltagande bland kvinnor och en betydligt skevare löne-, inkomst- och förmögenhetsfördelning.

Men jag tror inte att man kan nöja sig med detta. Vi måste göra mer.

Jag ska jämföra lite grann med den tidigare diskussionen som vi hade om invandrades situation på arbetsmarknaden. Då tror jag att man ska backa bandet en smula och fundera över vad som är grundorsakerna till att det ser ut på detta sätt, alltså bortom politiken. Jag tror att det finns en strukturell problematik i detta. Den kan bygga på alltifrån uttalad diskriminering till att man helt enkelt är blind när det gäller att se de problem som finns. Det tror jag finns uttalat eller outtalat på många ställen runt om på vår arbetsmarknad och i vårt land.

Som pappa kan jag säga att jag tycker att det är förfärligt. Vad ska jag säga till min dotter när hon och jag talar om hennes framtid? Ska jag säga att det är okej? Nej, självklart inte.

När man då funderar på vad man ska göra och hur man ska åtgärda dessa problem tror jag återigen att det finns en palett av åtgärder, där en del av sakerna ligger inom ramen för arbetsmarknadspolitiken men inte allt. Jag tror återigen att diskrimineringslagstiftningen och diskrimineringsombudsmannen – den framtida myndighetens struktur – är viktig för att komma till rätta med det som är osakliga skillnader och som man måste komma till rätta med genom att detta påpekas och tas upp i konfrontation.

Det handlar också om ett medvetet arbete från parterna, från regeringen, från riksdagen och från alla som är intresserade av att detta ser bättre ut i framtiden att se till att hela tiden pressa på en diskussion om varför det till exempel finns osakliga löneskillnader.

Dessutom finns det naturligtvis en lång rad saker som vi måste göra inom arbetsmarknadspolitiken. En sådan sak är att vi vid varje åtgärd som vi försöker vidta och som vi vidtar funderar över vilka konsekvenser den får.

Jag är särskilt glad över att Jennie Nilsson tar upp just deltidsstämplingen. Deltidsstämplingen har jag diskuterat här i kammaren många gånger, inte minst i budgetdebatten den 18 december förra året. Att kunna deltidsstämpla under 18 år, som Socialdemokraterna tillät, är fullständigt förfärligt. Vi måste se till att begränsa möjligheterna att deltidsstämpla, därför att deltidsstämplingen i sig har inneburit att arbetsgivare

har kunnat avstå från att anställa på heltid och i stället skjutit över kostnaderna och problemet med sin egen organisationsstruktur på skattebetalarna och a-kassan. De som har varit de största förlorarna på socialdemokratisk a-kassepolitik i det avseendet har varit lågavlönade kvinnor som har fastnat i deltidsträsket.

Prot. 2007/08:70
22 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 48 JENNIE NILSSON (s):

Herr talman! Jag ska börja med att konstatera att det trevligt att ministern i alla fall tydligt erkänner de strukturella problem som faktiskt finns och att det känns som att vi här är överens när det gäller att beskriva problemet. Problemet är bara att vi är överens i väldigt många frågor i dag. Retoriskt beskriver ni problem på ett väldigt sympatiskt sätt. Skälet till att vi har denna debatt är att när man sedan ser politiken svarar den inte i någon del, eller åtminstone i ganska få delar, upp till det sätt som man beskriver verkligheten på.

Er politik förstärker de strukturella problem som finns. Det duger inte att säga att man visst ser problemen men att man levererar en politik som inte tar hänsyn till dem och som faktiskt förstärker problemen, vilket vi nu ser av siffrorna. Det duger inte.

Sedan säger ministern att det är allas ansvar, alltså att alla måste ta ett ansvar i denna fråga. Också här är jag väldigt överens med ministern. Detta är inte bara en fråga för politiken, utan här krävs det att marknaden tar ett ansvar. Det krävs att parterna på arbetsmarknaden tar ett ansvar. Men genom att vi tittar på historien kan vi se att detta inte sker av sig självt, inte i vårt land och inte i något annat land heller.

Det som skiljer oss från en del andra länder är att vi med politiken har gått in i detta. Vi har försökt att lägga ett tydligt ansvar på dem som faktiskt hanterar frågan. Vi har tagit ett politiskt ansvar även om det ibland är tufft. Nu ser vi att regeringen nu backar från det. Det är olyckligt. Det innebär att vi kommer att ha ett sämre läge och att vi inte kommer att kunna ha den framskjutna position som vi har skaffat oss. Men jag är den första att erkänna att vi inte på långa vägar har nått så långt som vi borde. Men de steg som ni nu tar går i fel riktning. Ni går bakåt i stället för framåt.

Ministern lyfter fram frågan om deltidsstämplingen. Jag får nästan tacka ministern. Jag hoppades nästan att ministern skulle göra detta, men sedan tänkte jag: Så dum är han nog inte. Därför säger jag tack. Detta var inte illa menat.

Men grejen med deltidsstämplingen är att det blir så oerhört tydligt. Vi är så väldigt överens om att det finns ett problem här. Återigen är vi så överens om problemet. Ministern beskriver det på ett väldigt tydligt och talande sätt. Det är inte bra, och det är inte acceptabelt att någon kan deltidsstämpla under 18 år. Och, vad gör man? Man sopar till de enskilda kvinnorna som problemet gäller.

Ministern beskriver en situation där arbetsgivare systematiskt utnyttjar systemet, ett system som innebär att kvinnorna är förlorarna. Vad gör man? Man lägger över ansvaret för problematiken på de enskilda kvinnorna. Det är nämligen oftast kvinnor. 80 procent av dem som deltidsstämplar är kvinnor.

Var finns förslagen? Var finns de åtgärder som innebär att arbetsgivarna ska ta ansvar i denna fråga?

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag ska bara konstatera att det som åtminstone var det tidigare svaret på problemet med deltidsstämplingen var det tossiga förslaget om lagstadgad rätt till heltid, som naturligtvis i stället enligt 23 av de 26 remissinstanserna hade lett till nolltid i stället, det vill säga att man hade avstått från att anställa. Det kan aldrig vara svaret på frågan hur vi ska komma åt deltidsarbetslösheten, alltså att man i stället har en fulltidsarbetslöshet.

När det gäller deltidsstämplingen noterar jag inte utan en viss glädje att Socialdemokraterna åtminstone två gånger under den förra mandatperioden i budgetförhandlingarna med Miljöpartiet och Vänstern just försökte införa en begränsning av deltidsstämplingen. Det hörde vi Miljöpartiets språkrör säga här i kammaren när detta diskuterades.

Jag konstaterar också att Socialdemokraterna två gånger också i praktiken har genomfört en begränsning av deltidsstämplingen – på 80-talet och 90-talet.

Deltidsbegränsningen har inneburit, som både Kommunalarbetaren och LO-tidningen har rapporterat, till exempel att det socialdemokratiskt styrda kyrkorådet i Ystad nu för första gången har erbjudit just två deltidsstämplande kvinnor som har arbetat länge på deltid – i det ena fallet tror jag att det till och med var under 35 år – heltidsjobb.

Med all respekt måste jag säga att om inte ens den socialdemokratiska ordföranden i kyrkorådet i Ystad, med den konstruktion för möjligheter till deltidsstämpling som tidigare har funnits, har funnit det lämpligt att erbjuda heltider utan först nu när detta inte längre går tar sitt ansvar, visar det att politiken faktiskt har effekt. Låt oss inte göra det bästa till det godas fiende.

Låt mig också konstatera hur det ser ut när det gäller deltidsarbetslösheten och förändringen under det senaste året. Enligt Arbetsförmedlingen uppgick antalet deltidsarbetslösa till 56 600 personer år 2007. Det är helt rätt som Jennie Nilsson säger; det är en förkrossande majoritet kvinnor.

Jämfört med 2006 minskade antalet deltidsarbetslösa med 8 500 personer, eller 13,1 procent. Deltidsarbetslösheten sjönk förra året med 13,1 procent. Det är väldigt mycket. Det är den kraftigaste minskningen av deltidsarbetslösheten som vi har sett på många decennier. Det tycker jag är väldigt glädjande.

Jag tror att bakom detta ligger en kombination av saker. Det är inte längre möjligt att avstå från att vara en bra arbetsgivare och skicka notan till a-kassan eller skattebetalarna. Man måste ta sitt arbetsgivaransvar. Många kommuner gör nu äntligen just det. Låt mig lyfta fram två exempel. Det ena är det socialdemokratiskt styrda Nynäshamn där man är väldigt tydlig och har en heltidsanställningspolicy, precis som det alliansstyrda Linköping. Det är två exempel. Jag lyfter gärna fram dem eftersom jag tror att det är precis så man måste göra.

I nästan alla kommuner i Sverige är kommunen den största arbetsgivaren. Jag tycker att det är helt orimligt att man, när man har så många anställda som de flesta kommuner har, inte har möjlighet att organisera sitt arbete så att man erbjuder heltid. Jag är också övertygad om, precis som jag har läst i LO-tidningen i intervjuer med bland annat SKL:s företrädare, att man har avstått från att anställa på heltid eftersom man inte

har känt trycket. Man har kunnat skicka notan för deltidstämplingen någon annanstans.

Det är inte rimligt. Alltså måste vi göra något. Svaret kan inte vara det socialdemokratiska, lagstadgad rätt till arbetslöshet.

Anf. 50 JENNIE NILSSON (s):

Herr talman! Tossigt förslag om rätten till heltid – det kan man givetvis tycka. Det är givetvis inte den enda lösningen.

Skillnaden på vår politik och er politik blir väldigt tydlig i detta läge. Det handlar om vad man börjar prioritera, var man i första hand är beredd att lägga ansvaret.

Vi prioriterar och lägger ansvaret i första hand på dem och på de problem som ministern beskriver, alltså på företagens ovilja att erbjuda heltid. Offentlig sektor är stora skurkar i det här problemet och har en stor andel av de deltidslösa trots att man har så stora organisationer och trots att det rimligen borde handla om organisation.

I det läget har jag svårt att förstå resonemanget om att rätt till heltid i stället blir rätt till nolltid. Varför skulle det bli det om man definierar problemet så som ministern just gjorde?

Det blir tydligt att vi skiljer oss åt i att ministrarnas förslag handlar om ansvar som läggs på den enskilda deltidslösa kvinnan. Trots två inlägg har inte ministern svarat på frågan: Vad är ert förslag på hur arbetsgivarna ska ta sitt ansvar? Vad är era förslag på hur politiken och regeringen ska ta sitt ansvar när det gäller de här frågorna?

Retoriskt skulle vi kunna vara rörande överens och det skulle kunna bli riktigt gulligt. Vi identifierar problemen nästan likadant, men vi har helt olika förslag till lösning. Något som vi kanske skulle kunna vara överens om är att det behövs åtgärder på båda sidor. Det behövs åtgärder på alla fronter. Ingen av oss har nått ända fram i den här frågan; det kan vi säkert vara överens om. Det som är tydligt är hur man väljer att prioritera.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jennie Nilsson pratar om skillnader i politiken, även om vi kan vara överens om en del av problembeskrivningen. Hon pekar på att Socialdemokraterna vill lägga hela ansvaret på företagen.

Jag antar att det var därför som Socialdemokraterna drev frågan om deltidsbegränsning åtminstone två gånger i budgetförhandlingarna under den förra mandatperioden, och dessutom genomförde det i praktiken två gånger under 80-talet och 90-talet. Så var det sagt.

Lönebildningen är naturligtvis en fråga för parterna. Jag ska hålla mig ifrån den inblandning som inte minst Patrik Björck har varnat för många gånger. Det gör jag gärna. Jag kan naturligtvis göra det jag borde göra och det jag gör, nämligen uppmana, upplysa och fråga: Hur ser det ut? Vilket ansvar tar parterna i löneförhandlingarna för att komma till rätta med en del av de här problemen? Det gör jag. Jag hoppas att vi alla kan hjälpas åt med det. Nästa gång vi träffar en ombudsman i ett fackförbund eller en förbundsdirektör i ett arbetsgivarförbund kan vi fråga: Hur går det? Vad har ni för planer? Hur gör ni för att se till att motverka löneskillnaderna?

Prot. 2007/08:70
22 februari

Svar på
interpellationer

Det gör jag gärna. Jag vet att Jennie Nilsson också kommer att göra det.

Därutöver ska vi naturligtvis göra det som Jennie Nilsson efterlyser, det vill säga när vi kommer med olika typer av politiska förslag ska vi fundera över och se på vilket sätt den här aspekten tas vill vara. Om vi upptäcker att det inte har blivit som vi har önskat är jag lika ödmjuk som vanligt. Då får vi göra om så att det blir bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Framställning

2007/08:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank för räkenskapsåret 2007

Redogörelser

2007/08:RJ1 Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 2007

2007/08:RRS10 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående Riksrevisionens årsredovisning för 2007

2007/08:RRS11 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående revisionsberättelsen över Riksbankens årsredovisning för 2007

2007/08:RRS12 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående revisionsberättelsen över Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning för 2007

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 februari

2007/08:830 Förskolans ledarskap

av Peter Hultqvist (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:831 Framtidens rektorsroll

av Peter Hultqvist (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:832 Biogas

av Aleksander Gabelic (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:833 Vägnätet Råta linjen

av Pia Nilsson (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:834 Vräkningar av barnfamiljer

av *Solveig Hellquist* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:835 Kampanj mot aga

av *Solveig Hellquist* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:836 Skattenivå på tobak

av *Mats G Nilsson* (m)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:837 Glesbygdens bensinstationer

av *Lars Gustafsson* (kd)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:838 Saneringsskyldighet

av *Tomas Tobé* (m)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:839 Ökat antal narkotikahundar inom polisen

av *Hans Olsson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:840 Den enskildes ställning gentemot parkeringsbolagen

av *Krister Örnfjäder* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:841 Ny polisdatalag

av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:842 Kulturens roll i Norden

av *Lars Wegedal* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:843 Trakasserier och mobbning i skolan

av *Karin Granbom* (fp)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:844 Naturtillgångar i Demokratiska republiken Kongo

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:845 Konkurrens av statliga företag

av *Raimo Pärssinen* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:846 Förvarstider

av *Göte Wahlström* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:847 Kommuner som bryter mot kommunallagen

av *Katarina Brännström* (m)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:848 Finansministerns uttalande om Försvarsmaktens ekonomiska problem

av *Anders Karlsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 mars.

Prot. 2007/08:70
22 februari

16 § Kammaren åtskildes kl. 11.45.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 12 §
anf. 37 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Ny riksdagsledamot	1
2 § Anmälan om ny ersättare för statsråd	1
3 § Anmälan om ny ersättare	1
4 § Anmälan om val av vice ordförande i näringsutskottet	1
5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	2
6 § Meddelande om statistiska uppgifter för riksdagsarbetet hösten 2007	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
8 § Svar på interpellation 2007/08:386 om åtgärder mot ökningen av antalet hivsmittade	3
Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	3
Anf. 2 ULF HOLM (mp)	4
Anf. 3 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	5
Anf. 4 ULF HOLM (mp)	6
Anf. 5 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	7
Anf. 6 ULF HOLM (mp)	8
Anf. 7 Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	9
9 § Svar på interpellationerna 2007/08:382 och 401 om vinterdäck på tung trafik	10
Anf. 8 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	10
Anf. 9 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	11
Anf. 10 STEFAN TORNBERG (c)	11
Anf. 11 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	12
Anf. 12 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	13
Anf. 13 STEFAN TORNBERG (c)	13
Anf. 14 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	14
Anf. 15 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	14
Anf. 16 STEFAN TORNBERG (c)	15
Anf. 17 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	15
10 § Svar på interpellation 2007/08:392 om lågtrafikerad järnväg i Västra Götaland	16
Anf. 18 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	16
Anf. 19 EGON FRID (v)	16
Anf. 20 LARS TYSKLIND (fp)	17
Anf. 21 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	18
Anf. 22 EGON FRID (v)	19
Anf. 23 LARS TYSKLIND (fp)	20
Anf. 24 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	21
Anf. 25 EGON FRID (v)	21
Anf. 26 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	22
11 § Svar på interpellation 2007/08:330 om ansvarsfrågor kring mögelskadade bostäder	23
Anf. 27 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	23
Anf. 28 JAN LINDHOLM (mp)	24
Anf. 29 EGON FRID (v)	25

Anf. 30 LARS TYSKLIND (fp).....	26
Anf. 31 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	27
Anf. 32 JAN LINDHOLM (mp)	28
Anf. 33 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	29
Anf. 34 JAN LINDHOLM (mp)	29
Anf. 35 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	30
12 § Svar på interpellation 2007/08:365 om misslyckad jobsatsning för nyanlända invandrare.....	31
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	31
Anf. 37 PATRIK BJÖRCK (s).....	32
Anf. 38 TOMAS TOBÉ (m)	33
Anf. 39 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	34
Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (s).....	35
Anf. 41 TOMAS TOBÉ (m)	36
Anf. 42 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	36
Anf. 43 PATRIK BJÖRCK (s).....	38
Anf. 44 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	38
13 § Svar på interpellation 2007/08:368 om jämförbarhetsperspektiv på arbetsmarknadspolitiken	39
Anf. 45 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	39
Anf. 46 JENNIE NILSSON (s).....	40
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	41
Anf. 48 JENNIE NILSSON (s).....	43
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	44
Anf. 50 JENNIE NILSSON (s).....	45
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	45
14 § Bordläggning.....	46
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	46
16 § Kammaren åtskildes kl. 11.45.	48

